

Departement SocialWork

Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk

Jong aan de fles

Alcoholconsumptie bij West-Limburgse jongeren

Door Carolien Swennen

Eindwerk aangeboden tot het bekomen

van het diploma bachelor sociaal werk

(maatschappelijk assistent)

Hasselt

Academiejaar 2013- 2014

Departement SocialWork

Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk

Jong aan de fles

Alcoholconsumptie bij West-Limburgse jongeren

Door Carolien Swennen

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

Hasselt

Academiejaar 2013- 2014

Woord vooraf

De realisatie van dit eindwerk zou onbegonnen werk zijn zonder de hulp en vooral de tijd van heel wat personen. Via deze weg zou ik graag mijn dank aan hen betuigen.

Vooreerst wil ik mijn stagementor, hoofdinspecteur Bart Mondelaers van de Jeugd en Sociale Politiedienst West-Limburg, bedanken voor het aanbrengen van dit interessante onderwerp en het beantwoorden van mijn vragen. Evenals om de tijd te nemen om het eerste deel van mijn eindwerk na te lezen en te verbeteren. Inspecteurs Bieke Stinckens en Kim Van Werde zijn tevens een grote bron van informatie geweest.

Verder de personeelsleden van Campus Amandina van de Sint-Martinusscholen en Campus Herckerhof 2 in Herk-de-Stad en de heer Joris Verboven van het Spectrum College in Lummen voor het mogen afnemen van de enquêtes. Binnen Campus Amandina wil ik vooral mevrouw Sabine Fiddelaers bedanken, die me zeer goed geholpen heeft.

Mijn eindwerkbegeleider de heer Dennis Smolders, docent aan de PXL Hogeschool Limburg, zou ik willen bedanken voor zijn groot geduld om mijn vragen en twijfels te beantwoorden en mij te motiveren.

De heer Lucien Geelissen voor het helpen trekken van de steekproef en raadgevingen omtrent het enquêteren.

Ten slotte wil ik mevrouw Nina de Paepe van de VAD bedanken omdat ik het draaiboek van de jeugthuizen mocht gebruiken.

Carolien Swennen

Mei 2014

Inhoud

INHOUD.....	3
AFKORTINGENLIJST	7
ALGEMENE INLEIDING.....	8
DEEL 1: SITUERING VAN JEUGD EN SOCIALE POLITIEDIENST WEST-LIMBURG BINNEN	
ALCOHOLPREVENTIE VOOR JONGEREN.....	10
1 INLEIDING.....	10
2 LOKALE POLITIEZONE WEST-LIMBURG	10
2.1 MISSIE EN VISIE	11
2.2 STRATEGIE.....	11
3 DE DIENST JEUGD EN SOCIALE POLITIEDIENST ALS ONDERDEEL VAN POLITIEZONE WEST-LIMBURG	11
3.1 JONGEREN EN DRUGS ALS ONDERDEEL VAN DE OPDRACHTEN VAN JEUGD EN SOCIALE POLITIEDIENST	13
4 CONCLUSIE	14
DEEL 2: JE BENT JONG EN JE WIL WAT.....	
1 INLEIDING.....	15
2 DE DOELGROEP	15
2.1 INLEIDING.....	15
2.2 OMSCHRIJVING VAN DE DOELGROEP	15
2.3 DE EERSTE ALCOHOLCONSUMPTIE.....	15
2.4 HOEVEEL ALCOHOL DE JEUGD VAN TEGENWOORDIG CONSUMEERT	16
2.5 DE EFFECTEN VAN ALCOHOL OP KORTE TERMIJN	17
2.6 DE EFFECTEN VAN ALCOHOLCONSUMPTIE OP VROEGE LEEFTIJD OP LANGE TERMIJN	17
2.6.1 Belemmering van de ontwikkeling.....	17
2.6.2 Grotere kans op verslaving	18
2.6.3 Impulsiviteit	18
2.6.4 Grotere gevoeligheid	18
2.6.5 Gebrekkige werking van de lichaamsfuncties.....	19
2.7 WELKE FACTOREN SPEELT EEN INVLOED OP DE ALCOHOLCONSUMPTIE DOOR JONGEREN?.....	19
2.7.1 Peergroup.....	19

2.7.2	Opvoeding.....	19
2.7.3	Reclame.....	19
2.7.4	Communicatie tussen ouders en kinderen	20
2.7.5	De keerzijde van de medaille	20
2.8	BESLUIT	20
3	DE LETTER VAN DE WET	22
3.1	INLEIDING.....	22
3.2	DE LEEFTIJDGRENSEN VOOR ALCOHOLCONSUMPTIE	22
3.3	WORDT ER EEN ONDERSCHIED GEMAAKT IN SOORTEN ALCOHOLISCHE DRANKEN?	22
3.4	MOGEN MINDERJARIGEN WEL ZELF ALCOHOL VERKOPEN OF TAPPEN?.....	22
3.5	LEEFTIJDEN CONTROLEREN	23
3.6	BESLUIT	23
4	HET JEUGDHUIS.....	24
4.1	INLEIDING.....	24
4.2	HOE DE JEUGDHUIZEN ALCOHOLPREVENTIE AANPAKKEN	24
4.3	GEORGANISEERDE PROJECTEN.....	24
4.3.1	Zwart op wit bewezen.....	24
4.3.2	LOL zonder alcohol.....	25
4.3.3	Project M.E.G.A.....	25
4.3.4	Project TAKE CARE	25
4.4	BESLUIT	26
5	CONCLUSIE	26
 DEEL 3: AAN DE SLAG!.....		27
1	INLEIDING.....	27
2	DE PROBLEEMSTELLING	27
3	WERKWIJZE	27
3.1	SURVEYONDERZOEK	27
3.2	DE STEEKPROEF: DE CLUSTERSTEEKPROEFTREKKING	28
3.3	DE SCHOLEN	28
3.3.1	De Sint-Martinusscholen.....	28
3.3.2	Campus Herckerhof	29
3.3.3	Spectrum College	29
3.4	NON-RESPONS	29
3.5	VORMGEVING	29

3.6	DE KEUZE VAN DE VRAGEN	30
4	DE HYPOTHESEN.....	30
4.1	DE ENQUÊTE AFNEMEN.....	31
5	DE VERWERKING	32
6	DE RESULTATEN	32
6.1	HERK-DE-STAD: CAMPUS AMANDINA EN CAMPUS HERCKERHOF 2	32
6.1.1	De eerste alcoholconsumptie	32
6.1.2	Het huidig drinkgedrag	32
6.1.3	De effecten van alcohol	33
6.1.4	Peergroup en opvoeding.....	33
6.1.5	Jeugdhuisgangers.....	33
6.1.6	Kennis van bepaalde fenomenen.....	34
6.1.7	Kennis van bepaalde fenomenen.....	34
6.1.8	M.E.G.A.-project.....	34
6.2	LUMMEN: SPECTRUM COLLEGE.....	34
6.2.1	De eerste alcoholconsumptie	34
6.2.2	Het huidig drinkgedrag	35
6.2.3	De effecten van alcohol	35
6.2.4	Peergroup en de opvoeding.....	35
6.2.5	Jeugdhuisgangers.....	36
6.2.6	M.E.G.A.-project.....	36
6.3	DE KENMERKEN VAN DE ALCOHOLCONSUMPTIE VAN DE JONGEREN IN DE POLITIEZONE WEST-LIMBURG	36
7	AANBEVELINGEN	37
8	CONCLUSIE	38

DEEL 4: EEN TERUGBLIK..... **40**

1	INLEIDING.....	40
2	SITUERING VAN DE STAGEPLAATS.....	40
3	LITERATUURSTUDIE	40
4	BEPERKINGEN EN HIATEN.....	41
4.1	DE SCHOLEN	41
4.1.1	De Sint-Martinusscholen.....	41
4.1.2	Campus Herckerhof 2.....	41
4.1.3	Spectrum College	41
4.2	SURVEY-ONDERZOEK	41

4.3	VERWERKINGSPROBLEMEN.....	42
5	EEN KRITISCHE BLIK	42
5.1	DE BEVRAGING.....	42
5.2	DE RESULTATEN.....	43
5.3	PROBLEMATISERING	44
6	CONTROLE EN VERBETERING VAN DE ENQUÊTE	44
7	CONCLUSIE	45

<u>ALGEMENE CONCLUSIE</u>	<u>46</u>
--	------------------

<u>BIBLIOGRAFIE</u>	<u>48</u>
----------------------------------	------------------

<u>BIJLAGE</u>	<u>FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.</u>
-----------------------------	---

BIJLAGE 1: RESULTATEN VAN WETENSCHAPPELIJKE STUDIES IN VERBAND MET DE INVLOED VAN ALCOHOLRECLAMES OP HET DRINKGEDRAG VAN JONGEREN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 2: HOE WORDT STERKE DRANK GEDEFINIEERD IN DE WET? FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 3: FOTO TYVEKBANDJE..... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 4: ORGANOGRAM VAN DE LOKALE POLITIE FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 5: DE VOORPAGINA VAN HET M.E.G.A.-WERKSCHRIFT..... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 6: TOESTEMMING TOT GEBRUIK VAN HET DRAAIBOEK VAN DE JEUGDHUIZEN, VAD..... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 7: TIPS VAN DE DRUGLIJN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 8: DE ENQUÊTE FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 9: MIJN SENSIBILISERINGSFOLDER FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 10: DE BEVRAAGDE KLASSEN MET AANTALLEN EN GESLACHTEN FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

BIJLAGE 11: SENSIBILISERING VAN DE JEUGDDIENSTEN..... FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

Afkortingenlijst

ASO: Algemeen Secundair Onderwijs

BSO: Beroepssecundair Onderwijs

CAD: Centrum voor Alcohol- en andere Drugproblemen

GAS: Gemeentelijke Administratieve Santes

IFG: Intrafamiliaal Geweld

JSPD: Jeugd en Sociale Politiedienst

MOF: een als Misdrijf Omschreven Feit

OCJ: Ondersteuningscentrum Jeugdzorg

OIVO: Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties

OKAN: Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers

POS: Problematische Opvoedingssituatie

PZ: politiezone

TSO: Technisch Secundair Onderwijs

VAD: Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen

VK: Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

Algemene inleiding

In onze westerse samenleving is alcohol een doodgewone zaak. Een lekker glaasje wijn of een koude pint bier is niet weg te denken tijdens een gezellige avond. Er zijn heel wat mensen die als avondritueel een 'slaapmutsje' drinken vooraleer ze gaan slapen. Juist omdat het zo genormaliseerd is, vergeten we al eens dat het ook schadelijke effecten kan hebben want alcohol is en blijft een drug. Bij jongeren zijn deze schadelijke effecten des te groter. De gevolgen zijn van grotere omvang, omdat ze nog jong zijn en hun lichaam nog volledig in de ontwikkeling is. Ze zien hun ouders en andere volwassenen in hun omgeving drinken, en willen dit ook eens proeven. Dit gebeurt alreeds op erg vroege leeftijd.

De politiezone West-Limburg heeft een goed drugbeleid. Er is echter geen specifiek alcoholbeleid, terwijl we later zien dat jongeren op de leeftijd van elf à twaalf jaar hun eerste alcoholconsumptie nuttigen. Vandaar dat ik een onderzoek wil voeren naar de situatie in de politiezone West-Limburg om een basis te vormen voor een alcoholbeleid.

De vraag die zich hier stelt, is: welke kenmerken heeft de alcoholconsumptie van de jongeren in de politiezone West-Limburg?

- Daarnaast stellen zich enkele bijvragen, namelijk wat drinken ze tijdens de eerste alcoholconsumptie?
- Op welke leeftijd was dit?
- In welke omstandigheden was dit?
- Hoeveel drinken jongeren tegenwoordig?
- Wat drinken ze dan?
- Wat zijn de effecten op lange en korte termijn?
- Wie heeft een invloed op drinkgedrag?
- Hebben ze kennis van fenomenen zoals binge drinking, NekNomination en straight edge?
- Welke invloed hebben de ouders op het drinkgedrag van hun kinderen?
- Welke rol speelt het jeugdhuis in het drinkgedrag van jongeren?

Op deze vragen ga ik een antwoord zoeken door middel van een surveyonderzoek dat ik ga voeren in de scholen op het grondgebied West-Limburg.

In het eerste deel komt de stageplaats aan bod. Dit is een uiteenzetting van de werking van de politiezone West-Limburg, de Jeugd en Sociale Politiedienst specifiek en hoe het onderwerp alcoholconsumptie bij jongeren hierin past. Vervolgens, in deel twee, volgt er een literatuurstudie waarbij de centrale vraag en de bijvragen onderzocht worden in eerder geschreven werken. In deel drie wordt de uiteenzetting van het praktijkonderzoek aangegeven. Hierin staat de uitleg van de voorbereidingen van het onderzoek, de resultaten en de toetsing aan het literatuuronderzoek. Ten slotte volgt het laatste deel waarin mijn mening en kritische visie wordt weergegeven en de beperkingen van mijn onderzoek behandeld worden.

Deel 1: situering van Jeugd en Sociale Politiedienst West-Limburg binnen alcoholpreventie voor jongeren

1 Inleiding

We weten dat de politie de sterke arm der wet wordt genoemd. In het straatbeeld komen we politieambtenaren vooral tegen als bewaarders van de goede orde en zijn ze te herkennen aan het blauwe uniform of aan het politievoertuig. Er zijn ook politiebeambten die we niet als zodanig herkennen. Zo bestaan er meerdere diensten, waaronder de Jeugd en Sociale Politiedienst (JSPD). Deze klinkt minder bekend in de oren dan de dienst Slachtofferbejegening, al voert de Jeugd en Sociale Politiedienst deze opdracht onder andere ook uit. In dit deel staan we stil bij de rol die de Jeugd en Sociale Politiedienst West-Limburg speelt binnen de alcoholpreventie van jongeren. Hierbij ga ik vooreerst kijken naar hoe de volledige lokale politiezone West-Limburg in elkaar zit, hoe de dienst de Jeugd en Sociale Politiedienst werkt en welke rol zij spelen naar jongeren toe, en in dit geval naar alcoholpreventie bij jongeren.

2 Lokale politiezone West-Limburg

Sinds de hervorming van de Belgische politie in april 2001 werken alle politiediensten samen op lokaal en federaal niveau. Ze hebben beiden hun eigen taken, maar kunnen elkaar wel altijd bijstaan. De lokale politie is niet ondergeschikt aan de federale politie.

De politiezone West-Limburg bestaat sinds 1 januari 2002 en bestaat uit de gemeenten Herk-de-Stad, Halen en Lummen.¹ Bij de politiezone West-Limburg zijn er 53 operationele personeelsleden tewerkgesteld en achttien burgerpersoneelsleden. Dit personeel werkt binnen de negen verschillende diensten van de politiezone. Dit zijn de dienst Beleid, dienst Gerechtelijk- en Verkeersbureel en Functioneel beheerder, dienst Operationele leiding, dienst Onthaal, dienst Wijkwerking, dienst Interventie en Verkeer, dienst Recherche, dienst Administratie en Logistiek en de Jeugd en Sociale politiedienst² (zie bijlage 4).

¹ *Infogids, Politiezone West-Limburg*, A. Grootaers (voormalig korpschef), Herk-de-Stad, 2010

² Lokale Politie - West-Limburg, *Diensten*. Internet, 2014 (<http://www.policelocale.be/5374/diensten.html>)

2.1 Missie en visie³

De politiezone West-Limburg wil zorgen voor een optimale veiligheid voor de inwoners van hun zone. Dit doen ze door op te treden bij lokale fenomenen en gebeurtenissen, die de openbare rust, veiligheid, gezondheid en mobiliteit kunnen verstoren. Dit komt overeen met de basiswaarden van de basispolitiezorg: efficiëntie, effectiviteit, klantgerichtheid en kwaliteit. Ook de politiezorg van de zone West-Limburg steunt hierop. Buiten de missie en visie die men naar buiten draagt, zet men ook in op de interne werkzaamheid zoals het motiveren van de personeelsleden, het welbevinden, de diversiteit, de deontologie en de integriteit. Daarnaast tracht men de werklast en de afwezigheid te laten afnemen.

Door zichtbaar, herkenbaar en aanspreekbaar te zijn, werkt de politie drempelverlagend en op die manier zet de politiezone in op politiezorg. Dit zijn de centrale waarden van de politie.

2.2 Strategie⁴

De grote doelstelling, politiezorg, wil men realiseren door middel van de strategie. Deze strategie bestaat uit tien opdrachten. Zo wil de politiezone constant beschikbaar en bereikbaar zijn, een transparant beleid doorvoeren, zich kunnen verantwoorden, zorgen voor een goede samenwerking met partners, tijdig problemen zien en ze kunnen voorkomen, ervoor zorgen dat het personeel polyvalent werkt, betrokkenheid tonen naar hun werk toe, een positieve ingesteldheid en integriteit met zich meedragen, de neutraliteit waarborgen en optreden binnen een bepaalde tijd en ruimte.

3 De dienst Jeugd en Sociale Politiedienst als onderdeel van Politiezone West-Limburg

Vroeger bestond deze dienst enkel uit slachtofferbejegening en droeg ze ook deze naam.⁵ Een slachtofferbejegenaar treedt slachtoffers tegemoet waarbij hij specifiek de focus legt op de opvang, de praktische ondersteuning, de verschaffing van informatie en het opstellen van het proces-verbaal met een eventuele doorverwijzing.⁶ Specifieke en gerichte doorverwijzingen die te maken hebben met complexere problemen en wanneer er minderjarigen in het spel zijn, worden verricht door een lid van de JSPD. Dit wordt gedaan omdat deze personeelsleden een specialisatie beheersen en een betere kennis hebben van de sociale kaart en het sociale landschap. Doorverwijzingen gebeuren in dit

³Lokale Politie - West-Limburg, *Visie & Missie*. Internet, 2009 (<http://www.policelocale.be/5374/visie-a-missie.html>)

⁴*Infogids, Politiezone West-Limburg*, A. Grootaers (voormalig korpschef), Herk-de-Stad, 2010

⁵Lokale Politie - West-Limburg, *JSPD*. Internet, 2014 (<http://www.policelocale.be/5374/diensten/192-jspd.html>)

⁶ Slachtofferzorg in het arrondissement Mechelen, *Slachtofferzorg*. Internet, 2007-2011 (<http://slachtofferzorg.be/mechelen/slachtofferzorg>)

kader vaak naar het Centrum Algemeen Welzijnswerk, de sociale dienst van de jeugdrechtbank en het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg.

De dienst kreeg meer en meer te maken met jeugdproblematiek zoals de als misdrijf omschreven feiten (MOF), problematische opvoedingssituaties (POS) en andere sociale moeilijkheden. Daarom is de dienst meer uitgebouwd naar deze bevoegdheden. Slachtofferbejegening behoort nog steeds tot de hoofdopdrachten waarbij de focus blijft liggen op de ondersteuning en doorverwijzing. Bij de nieuwe taken horen nu ook intrafamiliaal geweld en de problemen met jongeren. Bij intrafamiliaal geweld (IFG) ligt het belang vooral bij de kinderen die hier ook slachtoffer van worden, zowel direct als indirect. De opdracht inzake jeugdproblematiek houdt zich bezig met de opvang van jongeren zowel als slachtoffer of als dader.⁷ De rest van het takenpakket van de JSPD bevat onder andere het zorgen voor de laagdrempeligheid van de hulpverlening, gerechtelijke taken zoals wijkondersteuning, interventie- en rekerchediensten met een sociaal aspect bijwonen, crisishulpverlening aanbieden, het slachtofferbeleid construeren, zorgen voor een goede samenwerkingsrelatie voor de kwaliteit van de doorverwijzing, slechtnieuwsmeldingen opnemen.⁸ Binnen deze opdrachten zal de dienst JSPD ook taken uitvoeren die hen toevertrouwd worden door het Openbaar Ministerie en de jeugdrechtbank.⁹

De Jeugd en Sociale Politiedienst krijgen meldingen binnen, maar mogen ze ook zelf maken. Vervolgens kan er een interventie plaatsvinden en een navolgend onderzoek. Ook een hercontactname met de slachtoffers is een belangrijke bevoegdheid van de JSPD.¹⁰ Dit laatste wordt vooral gedaan bij zelfmoordpogingen, onrustwekkende verdwijningen, zware fysieke geweldplegingen, misdrijven waarbij er een contact was met de dader en die een zware indruk hebben achtergelaten op het slachtoffer, woninginbraken, zware verkeersongevallen, IFG en zware traumatische gebeurtenissen. Bij een interventie, die wordt uitgevoerd door de interventiedienst die bemiddelend optreedt en streeft naar een tijdelijk compromis om verdere conflicten te voorkomen, kan de dienst JSPD doelmatiger optreden. Ze gaan meer exploreren om de achterliggende oorzaken te ontrafelen. Ook hebben ze een hulpverleningsaanbod en kunnen ze doorverwijzen door middel van de Europese Sociale Kaart. Deze gerichte en vaak proactieve manier van werken, kan veel tijd besparen. De dienst in Herk-de-Stad wordt bezet door twee inspecteurs en één hoofdinspecteur Bart Mondelaers. Eén van de inspecteurs heeft personeelswerk gestudeerd, de andere redaptatiewetenschappen. De hoofdinspecteur heeft

⁷Lokale Politie - West-Limburg, *Diensten*. Internet, 2014 (<http://www.policelocale.be/5374/diensten.html>)

⁸ Bart Mondelaers, hoofdinspecteur JSPD [mondelinge bron]

⁹Lokale Politie –Hageland, *Jeugd en Sociale PolitieDienst (JSPD)*. Internet, 2014 (<http://www.lokalepolitie.be/5389/home/41-JSPD/85-JSPD.html>)

¹⁰*Infogids, Politiezone West-Limburg*, A. Grootaers (voormalig korpschef), Herk-de-Stad, 2010

maatschappelijk werk in een vooropleiding voor hoofdinspecteur gedaan. In principe werken ze in burgerkledij, omdat het in de voorgenoemde opdrachten beter is want het stelt mensen gerust. Slachtofferbejegening is in se een bevoegdheid van iedere inspecteur, niet enkel voor deze dienst. Nochtans bestaat deze dienst om een meerwaarde te bieden. Slachtofferbejegening is een specialisatie die men gebruikt om te zorgen voor betere samenwerkingsverbanden met de andere diensten binnen het korps. Bij de politiezone West-Limburg werken geen agenten (hulpkaders).¹¹

Vanaf 1 maart 2014 is het jeugdlandschap veranderd. Voor deze wijziging stond het recht op hulp gelijk aan het recht op tussenkomen. Het recht op hulp, die voor dat men mag tussenkomen aanvankelijk langs de intersectorale toegangspoort moet, kan vanaf nu gerealiseerd worden los van het feit dat de samenleving vindt dat er moet worden tussengekomen (interventierecht). Ook het recht om tussen te komen in gezinssituaties (of situaties met kinderen) is iets anders dan recht op hulp in het algemeen. Deze twee worden gescheiden door de toegangspoort met gemandateerde voorzieningen: het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) en het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ). Deze gemandateerde voorzieningen hebben het mandaat 'maatschappelijke noodzaak' toegewezen gekregen. Dit betekent dat ze een specifieke opdracht hebben inzake jongeren die naar die toegangspoort gaan. Voor deze scheiding stond het Comité Bijzondere Jeugdzorg in voor zowel recht op hulp als het ingrijpen in problematische opvoedingssituaties (POS). Nu zal er vanuit maatschappelijke noodzaak gesproken worden van een problematische leefsituatie, om het begrip ruimer te trekken. Vanaf nu kan niet meer elke hulpverlener naar het parket stappen, enkel de gemandateerde voorzieningen.¹² Voor de politiediensten wil dit zeggen dat ze niet meer kunnen doorverwijzen naar het Comité Bijzondere Jeugdzorg want dat is afgeschaft. Het is vervangen door het OCJ. Ook de politie kan, naast de gemandateerde voorzieningen, naar het parket stappen.

3.1 Jongeren en drugs als onderdeel van de opdrachten van Jeugd en Sociale Politiedienst

Aangezien jeugd één van de bevoegdheden van de JSPD is, schenkt ze een speciale aandacht aan de problematiek rond jongeren binnen de politiezone West-Limburg. Zo worden jongeren al eens betraapt op druggebruik of alcoholmisbruik. Tijdens een gesprek met de betrokkenen, de jongere en zijn ouders, krijgen ze informatie over hulpverlening rond de bewuste problematiek en kunnen ze mogelijk worden doorverwezen. De

¹¹Bart Mondelaers, hoofdinspecteur JSPD [mondelinge bron]

¹² Politiezone studiedag: *Verandering van het jeugdlandschap*. Provinciehuis, Hasselt 19/02/2014

gerechtelijke stappen worden ondernomen door de JSPD al dan niet in samenwerking met de dienst Recherche.¹³

Omdat het preventiebeleid rond drugs goed is uitgebouwd in de politiezone West-Limburg maar men tekortschiet binnen alcoholpreventie wil men weten waar de hiaten zitten. Met de resultaten stappen we vervolgens naar de jeugdraad en de jeugddiensten zodat ook zij op de hoogte zijn en hun preventiebeleid eventueel kunnen aanpassen. De PowerPoint die ik hiervoor gebruik, is terug te vinden in bijlage 11.

4 Conclusie

De lokale politiezone West-Limburg heeft dezelfde doelstelling als alle lokale en federale politiediensten in België: politiezorg. Zowel hun visie, missie, waarden en strategie zijn hierop afgestemd. Alle diensten binnen het korps dragen deze met zich mee, ook de Jeugd en Sociale Politiedienst. Deze laatste heeft verschillende taken waaronder slachtofferbejegening, kinderverwaarlozing, schoolverzuim, geesteszieken, echtscheidingsproblemen, belaging, relatieconflicten,... Ze werken nauw samen met het parket en de jeugdrechtbank. Sinds kort heeft er een verandering plaatsgevonden in het jeugdlandschap en ook voor een politiedienst die zich bezighoudt met jongeren heeft dit gevolgen. De reden tot het onderzoek naar de alcoholconsumptie van jongeren is duidelijk wanneer gesteld wordt dat het preventiebeleid rond alcoholmisbruik niet waterdicht is en altijd verbeterd kan worden.

¹³Lokale Politie - West-Limburg, JSPD. Internet, 2014
(<http://www.policelocale.be/5374/diensten/192-jspd.html>)

Deel 2: je bent jong en je wil wat

1 Inleiding

Alcohol is sterk ingeburgerd in onze westerse maatschappij. We kunnen een glas wijn niet wegdenken van een gezellige gastronomische avond en een café zonder bier is geen café. Alcohol is een drank voor volwassenen. Vanaf zestien jaar mogen jongeren uitgaan en daar hoort in de meeste gevallen drank bij. In dit deel staan we stil bij de alcoholconsumptie van onze jongeren, de wetgeving en de brugfunctie van de jeugthuizen en projecten die daarin een rol spelen.

2 De doelgroep

2.1 Inleiding

De jeugd van tegenwoordig wordt heden ten dage veelbesproken binnen het onderwerp overlast. We kunnen vandaag de dag nog weinig verdragen van deze leeftijdsgroep. De gemeentelijke administratieve sancties (GAS) naar overlastgevende minderjarigen toe zijn hier een mooi voorbeeld van. Wat we vaak vergeten, is dat we zelf ook ooit jong waren en we toen ook graag de ruimte gebruikten om te experimenteren. Op die manier leerden we onszelf kennen en botsten we af en toe tegen de grenzen aan. Er werd al eens te luid gefeest, teveel geflirt en ook teveel gedronken. Hoe zou het tegenwoordig gesteld zijn met het drankgebruik van onze jongeren?

2.2 Omschrijving van de doelgroep

Als er gesproken wordt over jongeren binnen dit onderzoek, hebben we het over de jongeren die (al) alcohol consumeren, met als centrale focus de leeftijd van twaalf- tot achttienjarigen. Kinderen die eens een keertje genipt hebben van vaders of moeders glas, tellen hier niet mee. Ook niet iedere jongere drinkt alcohol, wat duidelijk moet gesteld worden.

2.3 De eerste alcoholconsumptie

De eerste alcoholconsumptie vindt in één op vijf van de gevallen plaats in familiekring. Dit komt het meest voor in gezinnen/families waar alcohol gemakkelijk geïntegreerd is. Zeker 55% van de jongeren die alcohol consumeren, verklaart dat de andere gezinsleden dit ook doen tegenover 27% van de alcoholdrinkende jongeren verklaart dat de ouders niet

drinken. Dit blijkt uit een onderzoek van 2005.¹⁴ Er wordt een half glaasje ingeschonken en de jongere mag het ook eens proberen. Deze eerste ervaring met alcohol is in de meeste gevallen niet lekker, aangezien men nog moet wennen aan de smaak.¹⁵

Het is op elf of twaalfjarige leeftijd dat de meeste jongeren hun eerste glas drinken. Zoals eerder gezegd, gebeurt dit in de meeste gevallen in familieverband.¹⁶ Al zeker 63% van de jongeren uit het secundair onderwijs bleek in 2010-2011 al alcohol te hebben gedronken. De leeftijd van jongeren loopt recht evenredig met hun alcoholgebruik.¹⁷

2.4 Hoeveel alcohol de jeugd van tegenwoordig consumeert

In 2010-2011 gaven 63% van de leerlingen uit het secundair onderwijs toe dat ze in dat jaar alcohol hadden gedronken. 20% deed dit zelfs één keer per week, waardoor geconcludeerd kan worden dat men drinkt op regelmatige basis. 14% hiervan dronk bier en 5% sterkedrank.¹⁸

De leeftijd van jongeren loopt recht evenredig met hun alcoholgebruik. Wanneer we kijken naar de studenten zien we dat ze in 2009 allemaal, afgezien van 7%, alcohol drinken. Dit bleek uit een onderzoek bij de studenten in Gent en Antwerpen van zowel de universiteit als de hogescholen. 4% consumeert iedere dag bier, zelfs tijdens het academiejaar wat kan wijzen op gewoontedrinken.¹⁹

Binge drinking is een fenomeen waarbij een mannelijk persoon minstens zes glazen, of een vrouwelijk persoon vier glazen, in twee uur tijd leegdrinkt. Dit kan zodanig uit de hand lopen, dat men in een coma terechtkomt en zelfs kan overlijden.²⁰ Een recent onderzoek van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen heeft uitgewezen dat binge drinking dubbel zoveel voorkomt bij de mannelijke studenten dan bij de vrouwelijke.²¹

Erg populair onder de jongeren zijn de mixdrankjes of 'alcopops'. Ze hebben een erg zoete smaak die doet denken aan limonade en zouden een grote aantrekkingskracht moeten hebben op de 18 tot 25 jarigen. Het probleem dat zich stelt, is dat kinderen vanaf twaalf jaar ze eveneens drinken. Juist omdat ze zo smaken naar limonade, beseft je niet hoeveel alcohol je consumeert. Wat de drankjes nog meer aan limonade doet denken, zijn

¹⁴ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006 (http://www.stoppen.be/np_Alcohol_jongeren.htm)

¹⁵ Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

¹⁶ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006

¹⁷ VAD, *Feiten en cijfers over alcohol*. Internet, s.d. (<http://www.vad.be/alcohol-en-andere-drugs/feiten-en-cijfers/alcohol.aspx>)

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Alcoholhulp, *Alcohol en hersenen*. Internet, 2011

²¹ K. Sokol, *Helpt van de Vlaamse studenten drinkt teveel*. Internet, 2014 (<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.1870929>)

de gashoudende elementen. Hierdoor wordt de alcohol sneller opgenomen in het bloed, waardoor de gebruiker bijgevolg sneller de effecten ervan zal voelen. Deze drankjes worden kant-en-klaar gekocht, maar veel jongeren stellen ze ook zelf samen. Bij deze laatste is het nog moeilijker om te achterhalen hoeveel alcohol er in het drankje zit.²²

Tegenwoordig gaat dit mengen erg ver. Zo is er naast binge drinking een nieuwe trend die overgewaaid is uit Australië naar Groot-Brittannië en Canada en sinds kort ook naar onze kanten: NekNomination. Hierbij mengen de jongeren verschillende sterke dranken met elkaar en worden andere vloeistoffen zoals onder andere tandpasta erbij gevoegd. Dit goedje wordt vervolgens in een grote hoeveelheid gedronken. Dit drinken moet in een bepaalde tijdsperiode gebeuren.²³ Doorgaans wordt dit gebeuren gefilmd en op internet geüpload. In de eerste plaats is dit een online drankspel waarbij jongeren elkaar uitdagen. Na de opdracht vervuld te hebben, dagen ze de volgende uit. Het is als het ware een kettinguitdaging met dodelijke gevolgen.²⁴

2.5 De effecten van alcohol op korte termijn

Wanneer men wat gedronken heeft, komt men gemakkelijker los en durft men meer. Dit zorgt voor een betere zelfwaarde en bijgevolg voor socialer gedrag. Juist dit groter zelfvertrouwen is welkom bij jongeren die nog in de puberteit zitten. Zij hebben vaak complexen en alcohol kan net dat duwtje in de rug zijn dat ze denken nodig te hebben. Wanneer men dit echter op regelmatige basis denkt nodig te hebben, wordt de kans groter om afhankelijk te worden. Alcohol kan ook het effect hebben van een overschatting van zichzelf. Dit kan leiden tot verbale agressiviteit en misschien zelfs een vechtpartij. Daarnaast kan impulsief gedrag zoals flirten met iemand die men niet kent of onveilige seks een onuitwisbaar gevolg zijn van ongepast drankgebruik.²⁵

2.6 De effecten van alcoholconsumptie op vroege leeftijd op lange termijn²⁶

2.6.1 Belemmering van de ontwikkeling

Het is thans eenmaal zo dat alcohol een veel groter effect heeft op jongeren dan op volwassenen. Dit zowel op lange als op korte termijn. Op lange termijn merken we dat hersenschade kan optreden. Door de opname van alcohol in het bloed, wordt het normaal functioneren van het lichaam belemmerd. Bepaalde signalen worden niet meer naar de

²² Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

²³ CBC news, *Neknominate extreme online drinking game 'disturbing'*. Internet, 2014 (<http://www.cbc.ca/news/canada/new-brunswick/neknominate-extreme-online-drinking-game-disturbing-1.2519896>)

²⁴ Koen Bauwens, *Levensgevaarlijk drankspelletje duikt nu ook bij ons op*. Het Nieuwsblad, 19/02/2014, pagina 4.

²⁵ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006

²⁶ M. Feenstra, *Alcoholisme en jongeren*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholisme.org/jongeren.htm>)

hersenen doorgeseind. Dit werkt zo bij mensen van alle leeftijden maar bij jongeren is de impact nog groter. De hersenen zijn namelijk pas volledig ontwikkeld op de leeftijd van 24 jaar. Alcohol drinken kan deze ontwikkeling in de weg staan, vooral bij het drinken van grote hoeveelheden en op regelmatige basis.

Niet enkel de ontwikkeling van de hersenen wordt aangetast. Ook andere organen zoals de lever en hart krijgen het hard te verduren. Hierdoor hebben jonge drinkers een grotere kans op een hartaanval. Aangezien de hormoonhuishouding van opgroeiende jongeren nog niet volledig in balans is, is deze extra gevoelig. Door alcohol kan dit aangetast worden met alle gevolgen van dien voor het zenuwstelsel, een grotere kans op kanker en hartaanvallen.

2.6.2 Grotere kans op verslaving

Wanneer jongeren al op vroege leeftijd beginnen met drinken, is de kans groter dat ze een alcoholverslaving ontwikkelen dan bij jongeren die pas zijn beginnen drinken op latere leeftijd. Het is gebleken dat van de jongeren die al regelmatig beginnen met alcohol drinken op dertienjarige leeftijd, 40% later met een alcoholverslaving kampt. Niet enkel een alcoholverslaving heeft meer kans op ontwikkeling, ook het gebruik van harddrugs en een nicotineverslaving is aanzienlijk groter dan bij jongeren die pas op latere leeftijd beginnen met drinken.

2.6.3 Impulsiviteit

Onder invloed van alcohol handelen mensen impulsiever. Ze gaan sneller op zoek naar risico's. Hierdoor kunnen ruzies ontstaan met soms een vechtpartij als gevolg. Er wordt niet grondig nagedacht vooraleer men handelt en zo kunnen bepaalde situaties de spuigaten uitlopen.²⁷ Om dezelfde reden wordt de drempel naar onveilige seks kleiner. Hierdoor neemt het risico op ongewenste zwangerschappen en seksuele aandoeningen toe. Ook bij verkrachtingen komt alcoholgebruik regelmatig voor, bij zowel de dader als het slachtoffer.

2.6.4 Grotere gevoeligheid

Bij personen die een kleinere massa hebben, komt de alcohol des te sneller aan. Men voelt de impact sneller en heviger. Jongeren die nog in hun groeifase zitten, zijn nu eenmaal kleiner en tengerder dan een volgroeide volwassene. Vandaar dat hun lichaam gevoeliger reageert op alcohol dan bij volwassen personen. Bij de allereerste alcoholconsumptie zal men sowieso gevoeliger reageren. Pas na enige 'ervaring' zal er gewenning optreden. Een alcoholvergiftiging zal bijgevolg een groter risico inhouden dan bij volwassenen, aangezien er een kleinere hoeveelheid voor nodig is.

²⁷ Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

2.6.5 Gebrekkige werking van de lichaamsfuncties

Door alcoholmisbruik kunnen leer-, concentratie- en slaapproblemen optreden. Ook kan agressie en roekeloos gedrag een gevolg zijn van de impulsiviteit die voorkomt bij gebruik van alcohol. Vooral in het verkeer houdt dit een groot gevaar in. Doodsoorzaak nummer één bij jongeren van dertien tot en met 24 jaar is het gevolg van geweld of een ongeval. Bij één op zeven was er sprake van alcoholgebruik.

2.7 Welke factoren speelt een invloed op de alcoholconsumptie door jongeren?

2.7.1 Peergroup

Er wordt al snel beweerd dat de vriendengroep een grote rol speelt en deels is dit waar. Vooral de reputatie van jongens die lid zijn van een grote groep hangt vast aan een glas meedrinken. In de adolescentie gaat men onder moeders vleugels vandaan en experimenteert men om hun eigen identiteit te ontdekken. Bij drankspelletjes waarbij er competitief wordt gedronken om te zien wie het meeste kan drinken, wordt de winnaar aanzien als sterk en een volwaardige man. Deze groepsdruk hoeft niet altijd slecht te zijn. Het omgekeerde komt eveneens voor. Jongeren die elkaar op het rechte pad houden en menen dat overmatig alcoholgebruik de sfeer verpest. Sommigen hebben ook een attitude waarbij ze alcohol in het verkeer als 'not done' naar voren schuiven. Alcohol drinken komt meestal voor in groepsverband en ter gelegenheid van feestjes en fuiven.²⁸ Er is zelfs een onderscheid in wat men drinkt, dat afhangt van de gelegenheid. Bij vrienden en op feestjes drinkt mijn eerder bier en alcopops, in aanwezigheid van familie eerder wijn.²⁹ In de adolescentie gaan jongeren onder moeders vleugels vandaan.

2.7.2 Opvoeding³⁰

Daarnaast speelt het milieu waarin men opgroeit een rol. Dit vooral in gezinnen en families waar alcohol gemakkelijk geïntegreerd is. 55% van de jongeren die alcohol consumeren, verklaart dat de andere gezinsleden dit ook doen, tegenover 27% van de alcoholdrinkende jongeren die verklaart dat de ouders niet drinken.

2.7.3 Reclame

Reclame is misschien niet een invloed waar we zo heel direct aan denken, maar het is wel zo dat dit een rechtstreekse invloed heeft op het drankgebruik van jongeren. Een studie van het OIVO, het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties, heeft uitgewezen dat het drinkgedrag van mannelijke jongeren

²⁸ Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

²⁹ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006 (http://www.stoppen.be/np_Alcohol_jongeren.htm)

³⁰ Ibid.

wijzig na het zien van films en reclame waar alcohol in voorkwam.³¹ Ook de leeftijd van drinken wordt beïnvloed door reclames. Door middel van allerhande longitudinale onderzoeken hebben onderzoekers, zoals onder andere Anderson, kunnen bewijzen dat jongeren op vroegere leeftijd gaan drinken naar gelang ze meer alcoholreclames hebben gezien (zie bijlage 1).³²

2.7.4 Communicatie tussen ouders en kinderen³³

Ouders zijn vaak bang om hun kinderen restricties op te leggen in verband met alcoholgebruik. De gedachten van 'wij zijn ook jong geweest' en 'laat ze maar zelf zoeken waar hun grens ligt' speelt vaak in hun hoofd. Nochtans is het belangrijk dat ouders met hun kinderen praten over drankgebruik, juist zoals ze dat waarschijnlijk doen over seks, drugs en andere. Het is belangrijk om dit in een aangename sfeer te bespreken zonder dat er aantijgingen bij komen kijken. Achteraf kunnen ouders dan samen met hun kinderen afspraken maken rond drankgebruik. Het is belangrijk in het achterhoofd te houden dat het goede voorbeeld geven het meest effect heeft.

2.7.5 De keerzijde van de medaille³⁴

Het fenomeen straight edge verwijst naar een levensstijl waarbij er geen alcohol genuttigd wordt, niet wordt gerookt, noch andere drugs worden gebruikt. Ook seksuele betrekkingen met iemand waar men geen vaste relatie mee heeft (zoals onenightstand), zijn uitgesloten. Straight edge draait niet enkel om deze afzweringen, het houdt een leefwijze in die gebaseerd is op eerlijkheid, oprechtheid, trots en dergelijke. Natuurlijk hoeft men niet straight edge te zijn om geen alcohol te drinken.

2.8 Besluit

Onze jeugd van tegenwoordig botst, juist zoals de vorige generaties destijds, al eens tegen de grenzen aan. Het eerste drankje wordt meestal ingeschonken op een familiefeest. Dit gebeurt reeds op de leeftijd van elf à twaalf jaar. Het probleem is dat hoe vroeger jongeren beginnen met drinken, hoe groter de kans is dat ze later verslavingen ontwikkelen. Adolescenten zijn nog volop in hun ontwikkeling en deze wordt belemmerd door alcoholconsumptie. Bovendien verandert drankgebruik het gedrag van alle personen, dus ook dat van jongeren. Tieners beginnen almaar eerder met regelmatig te drinken en in de studententijd neemt de frequentie en de hoeveelheid nog eens toe. Het drankgebruik wordt beïnvloed door de vriendengroep en het gezin waarin men opgroeit.

³¹ OIVO, *Reclame heeft een rechtstreeks effect op de alcoholconsumptie bij jongeren !*. Internet, 2009 (http://www.oivo.be/index.php?mode=document&id_doc=4092&lang=nl)

³² STAP, *Effecten van alcoholreclame*. Internet, s.d. (http://www.stap.nl/alcoholreclame/effecten_van_alcoholreclame)

³³ M. Feenstra, *Alcoholisme en jongeren*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholisme.org/jongeren.htm>)

³⁴ Cryonaut, *Straight Edge*. Internet, 2006 (<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=straightedge>)

Bovendien mag de kracht van reclame zeker niet worden onderschat, evenals de positieve invloed van een goed gesprek tussen ouders en hun kinderen.

3 De letter van de wet

3.1 Inleiding

Jongeren beginnen aanvankelijk rond de leeftijd van elf à twaalf jaar te drinken.³⁵ Dit is zeker geen gezonde situatie. Om de gezondheid van onze jongeren te beschermen, zijn er regels hieromtrent in een wet gegoten. De vragen die zich hier stellen zijn, wat zijn de leeftijdsbeperkingen voor alcohol volgens de wet en hoe kan men deze controleren?

3.2 De leeftijdsgrens voor alcoholconsumptie

De wet is heel duidelijk: geen alcohol onder de leeftijd van zestien jaar en geen sterke drank onder de leeftijd van achttien jaar. Dit heeft de wetgever niet gedaan om jongeren te vervelen of te pesten, doch om hen te beschermen tegen alle schadelijke effecten die optreden bij het vroegtijdig gebruik van alcoholische dranken.³⁶

3.3 Wordt er een onderscheid gemaakt in soorten alcoholische dranken?

Iemand die de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, mag in principe alcohol consumeren. Hier ligt enkel één beperking op. Niet zozeer op de hoeveelheid, wel op de soort drank. Het is verboden om sterke drank te serveren aan jongeren die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt. Dit zijn gedestilleerde dranken met een alcoholpercentage van ten minste 22%. Voorbeelden hiervan zijn rum en wodka. Voorbeelden van niet-gedestilleerde dranken zijn bier en wijn³⁷ (zie bijlage 2). Aangezien de mixdrankjes gemaakt zijn op basis van gedestilleerde drank, worden ze gecategoriseerd onder sterke drank. Zelfs mixdrankjes die een lager alcoholpercentage hebben dan bier of wijn, zoals bepaalde breezers, zijn verboden voor personen onder de achttien jaar.³⁸

3.4 Mogen minderjarigen wel zelf alcohol verkopen of tappen?³⁹

Personen onder de zestien jaar mogen in principe tappen en dus logischerwijs ook verkopen, juist zoals andere alcoholische dranken. Dit kan best gebeuren onder begeleiding van een meerderjarige, maar hier zegt de wet eigenlijk niets over.

³⁵ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006 (http://www.stoppen.be/np_Alcohol_jongeren.htm)

³⁶ Wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de gebruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere produkten (BS 08.04.1977), art. 6 § 6

³⁷ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006 (http://www.stoppen.be/np_Alcohol_jongeren.htm)

³⁸ De Druglijn, *Mogen mixdranken verkocht worden in het jeugdhuis?*. Internet, 2010 (<http://www.druglijn.be/drugs-abc/alcohol/faq-mogen-mixdranken-verkocht-worden-in-het-jeugdhuis.aspx>)

³⁹ OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006 (http://www.stoppen.be/np_Alcohol_jongeren.htm)

3.5 Leeftijden controleren

Het is vanzelfsprekend dat elkeen die alcohol schenkt op de hoogte moet zijn van de regelgeving hieromtrent. In principe mag diegene die achter de toeg staat bij twijfel altijd de identiteitskaart vragen van de persoon die om een alcoholhoudende drank vraagt. Het probleem stelt zich bij de personen waaraan je niet eens twijfelt omdat ze er een stuk ouder uitzien. Ook wanneer het druk is, neemt het veel tijd in beslag om alle identiteitskaarten te controleren. Hiervoor gebruikt men soms tyvekbandjes in verschillende kleuren (zie bijlage 3). De drie leeftijdscategorieën, jonger dan zestien jaar, tussen de zestien en de achttien en meerderjarigen, krijgen bij aankomst op de fuif allemaal een bandje met een verschillende kleur die bij hun leeftijdscategorie past. Op die manier moeten de tappers niet de identiteitskaarten controleren maar kan dit worden geregeld door verschillende personen die men aan de ingang zet.⁴⁰ Op sommige festivals, zoals bijvoorbeeld Rock Werchter, werkt men met RFID-chips in de bandjes zodat men de festivalgangers elektronisch kan controleren.⁴¹

3.6 Besluit

De leeftijdsgrenzen voor het drinken van alcohol zijn duidelijk. Onder zestien jaar mag niemand alcohol drinken, vanaf zestien jaar enkel niet-gedistilleerde dranken en vanaf achttien jaar zowel niet-gedestilleerde als gedestilleerde dranken. Bij twijfel bij de verkoper kan er altijd een leeftijdscontrole worden uitgevoerd door middel van de identiteitskaart en om deze controle efficiënt te laten verlopen op grote evenementen, kan deze controle reeds gedaan worden aan de ingang en kan men vervolgens gebruik maken van gekleurde tyvekbandjes. Kritisch bekeken is de enige hiaat die in deze oplossing zit dat minderjarigen hun meerderjarige vrienden naar de toeg kunnen sturen om voor hen drank te gaan halen. Hier kan je niks tegen ondernemen maar zo kan je als organisatie toch laten zien dat je het hebt geprobeerd, en ongetwijfeld verminderd het toch een aantal alcoholconsumpties door minderjarigen. Ook kunnen dancings die bandjes in principe gewoon inzetten om in orde te zijn met de regelgeving en voor de rest toch aan elkeen alcoholische dranken serveren om hun inkomsten te verhogen.

⁴⁰ Formaat vzw, *Minimumleeftijden voor alcohol*. Internet, 2009 (<http://www.formaat.be/informatie/themas/alcoholenleeftijd>)

⁴¹ S. Alen, *Chips in festivalbandjes onder vuur: "Wat met privacy?"*. Internet, 2013 (<http://www.demorgen.be/dm/nl/13205/Rock-Werchter/article/detail/1667558/2013/07/11/Chips-in-festivalbandjes-onder-vuur-Wat-met-privacy.dhtml>)

4 Het jeugdhuis

4.1 Inleiding

Jeugdhuisen nemen binnen preventieactiviteiten naar jongeren toe een bepaalde rol op. Ze trachten jongeren verantwoordelijkheidszin bij te brengen, hen te leren stilstaan bij belangrijke keuzes en hun zelfredzaamheid te versterken. Als gevolg van de afspraken na te komen die in het jeugdhuis gelden, zoals een verbod om te gokken en geen alcohol voor minzestienjarigen, leren jongeren ook beter omgaan met afspraken buiten het jeugdhuis.⁴² Volgens cijfers uit 2012 zijn minstens 52.352 Vlaamse jongeren lid van het jeugdhuis.⁴³

4.2 Hoe de jeugdhuisen alcoholpreventie aanpakken

Als ondersteuning gebruiken de jeugdhuisen een draaiboek. Zowel de beroepskrachten van het jeugdhuis, drugpreventiewerkers, jeugdconsulenten en het personeel van Formaat gebruiken dit.⁴⁴ Formaat is de koepel van alle Vlaamse jeugdhuisen. Ze houden zich onder andere bezig met de begeleiding van de jeugdhuisen.⁴⁵ In dit draaiboek staat de wetgeving rond alcohol en drugs en dit heeft als gevolg dat elkeen die hiervan gebruik maakt, op de hoogte is van de regelgeving. Hier staan ook tips in om de regels duidelijk en gangbaar te maken voor iedereen, bijvoorbeeld door middel van slogans en spreuken aan de muren te hangen.⁴⁶ Wanneer een jeugdhuis vragen heeft rond dit onderwerp of nood heeft aan meer tips of oplossingen voor bepaalde problemen, kan het nog steeds om raad vragen aan de preventiewerkers van het CAD (Centrum voor Alcohol en andere Drugproblemen). Ook voor vormingen en voor het nodige ondersteuningsmateriaal zoals educatieve spelletjes kan men hierbij terecht.⁴⁷ Naast het jeugdhuis bestaan er nog een tal van andere initiatieven om jongeren bewust te maken van de gevolgen van vroegtijdig alcoholgebruik, zoals onder meer het experiment 'Zwart op wit bewezen', 'LOL zonder alcohol', 'Project M.E.G.A.' en 'project 'TAKE CARE'.

4.3 Georganiseerde projecten

4.3.1 Zwart op wit bewezen

'Zwart op wit bewezen' is een experiment dat werd uitgevoerd door de Universiteit Gent in samenwerking met de VAD en de Druglijn. Er werd een grote studentenfuif gehouden

⁴² Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

⁴³ Formaat, *Dag van het jeugdhuis*. Internet, 2013 (<http://www.jeugdhuis.be/2013/contact>)

⁴⁴ VAD, *Draaiboek alcohol- en drugbeleid in het jeugdhuis*, Frieda Matthys, Brussel, 2009, 60 pagina's. Voor toestemming tot gebruik van dit draaiboek: zie bijlage 6

⁴⁵ Formaat vzw, *Over Formaat*. Internet, 2009 (<http://www.formaat.be/overformaat>)

⁴⁶ Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

⁴⁷ CAD-Limburg VZW, *Alcohol- en drugpreventie: jeugdwerk*. Internet, 2013 (www.cadlimburg.be/preventie-vrijetijd-jeugdwerk)

waarbij bier gratis werd uitgedeeld. Wat de fuivers niet wisten, was dat dit non-alcoholisch bier was. Achteraf werd hen dit uiteraard verteld en het experiment werd als campagne gebruikt om de rest van de jongeren erop te wijzen dat je je zonder alcohol ook kan amuseren.⁴⁸

4.3.2 LOL zonder alcohol

Lol zonder alcohol is een initiatief van de VAD dat zich richt op kinderen van tien tot en met twaalf jaar. Het wordt gedaan in de klas door de leerkrachten. Op de website van 'a cool world' kunnen zowel kinderen en ouders als leerkrachten terecht.⁴⁹ Omdat we weten dat de eerste alcoholconsumptie plaatsvindt rond de leeftijd van elf à twaalf jaar, is het zinvol om vóór deze leeftijd reeds te starten met preventie. Vandaar dat dit project zich richt op kinderen tussen de tien en twaalf jaar. Kinderen krijgen te horen hoe ze de juiste keuze moeten maken, ze krijgen een projectboek waarmee wordt gewerkt tijdens de lessen, ze leren over de effecten van alcohol en hoe ze zich assertief kunnen opstellen.⁵⁰ Dit project is drempelverlagend in de zin van de gebruiksvriendelijkheid. Het lessenpakket is namelijk al kant-en-klaar. Het hoeft enkel te worden besteld via de VAD en kan worden geïntegreerd in het vak WO (Wereldoriëntatie).⁵¹

4.3.3 Project M.E.G.A.⁵²

Project M.E.G.A. is een project dat bestaat uit een lessenreeks van tien lessen die gegeven worden door een politieagent van de politiezone waarin de lagere school ook ligt. Het richt zich op dezelfde leeftijdscategorie als 'LOL zonder alcohol' en wordt gegeven in het zesde leerjaar. M.E.G.A. staat voor 'Mijn Eigen Goede Antwoord' en leert kinderen zich assertief op te stellen op verschillende vlakken zoals alcohol en andere drugs (zie bijlage 5). Aan het einde van de lessenreeks wordt er een M.E.G.A.-fuif georganiseerd die vanzelfsprekend non-alcoholisch is. Deze fuif is voor de overgrote meerderheid van de kinderen van die leeftijd de eerste fuif waar ze mee kennis maken.

4.3.4 Project TAKE CARE⁵³

Alcoholgebruik is sterk ingeburgerd in onze westerse samenleving. Dit heeft als gevolg dat het als normaal wordt ervaren, dus ook onder jongeren. Ze staan niet meer stil bij de schadelijke gevolgen die alcohol met zich meebrengt. Vandaar dat Euronet het project TAKE CARE heeft ingediend. CAD Limburg is hier lid van en heeft het project kunnen

⁴⁸ Universiteit Gent, 22 maart 2012. *Zwart op wit bewezen: studenten amuseren zich ook zonder alcohol*. [Video File] (<http://www.youtube.com/watch?v=MNjNYKn6hic>)

⁴⁹ VAD, *a cool world*. Internet, 2010 (www.acoolworld.be)

⁵⁰ VAD, *SCHOOLPROJECT LOL zonder alcohol*. Internet, 2010 (<http://www.acoolworld.be/ouders>)

⁵¹ VAD, *LOL zonder alcohol – project 3de graad LO*. Internet, 2010 (<http://www.acoolworld.be/school>)

⁵² Lokale Politie – Denderleeuw/Haaltert, *Mega*. Internet, 2014 (<http://www.lokalopolitie.be/5439/mega.html>)

⁵³ CAD-Limburg VZW, *Project Take Care*. Internet, 2013 (www.cadlimburg.be/preventie-projecten-takecare)

doorvoeren in Hasselt in 2010 en 2012. De algemene doelstelling van dit project is het beperken van de schade die het gevolg is van alcoholmisbruik en richt zich op de leeftijdscategorie van 12 tot 21 jarigen. Door middel van dit project wordt er een brug geslagen tussen de doelgroep en de wetgeving.

Er worden interventies opgezet voor jongeren waar ook ouders, sleutelfiguren en handelaars aan kunnen deelnemen. Tijdens de interventie die gericht is op de jongeren, gaat men in vier dagen intensief trainen rond risicocompetenties. De interventie voor sleutelfiguren duurt maar twee dagen en is gericht op het aanleren van motiverende gesprekstechnieken. Voor ouders en verkopers is er niet zozeer een interventie maar eerder een informele infoavond. Ouders krijgen hier te horen hoe ze om dienen te gaan met alcohol binnen de opvoeding en verkopers worden op de hoogte gesteld van de wetgeving en hoe ze zich daar best aan kunnen houden.

4.4 Besluit

Het jeugdhuis neemt een bepaalde rol op zich als het om preventie gaat naar jongeren toe. Ze gebruiken hierbij het draaiboek van de jeugthuizen om de wetgeving gemakkelijker te kunnen handhaven en kunnen altijd beroep doen op Formaat vzw of het CAD. Daarnaast zijn er heel wat projecten gelanceerd om de consumptie van alcohol door minderjarigen te laten dalen. Deze worden meestal opgericht door de VAD en de Druglijn.

5 Conclusie

Alcoholgebruik is een genormaliseerd fenomeen in de Europese landen. In principe wordt het meegegeven tijdens de opvoeding want kinderen zien hun ouders drinken, zowel tijdens gelegenheden of gewoon thuis op de bank. We weten nu ook dat kinderen reeds vanaf de leeftijd van elf à twaalf jaar voor de eerste keer alcohol drinken, terwijl dit volgens de wetgeving pas mag vanaf zestien jaar of achttien jaar in geval van sterke drank. Dit heeft schadelijke gevolgen voor de ontwikkeling, waarin jongeren van deze leeftijdscategorie zich nog een lange tijd in bevinden. Gelukkig neemt het jeugdhuis voor een groot deel de taak op zich om jongeren tot de wettige leeftijd van de drank af te houden en zijn er ook gelanceerde projecten van politiediensten, de VAD en Formaat die zich specifiek richten op deze doelgroep. Of dit genoeg is, weten we niet zeker maar het is een begin.

Deel 3: aan de slag!

1 Inleiding

We weten nu door middel van het literatuuronderzoek wat de kenmerken zijn van de alcoholconsumptie van jongeren in Vlaanderen. Geen alcohol onder de zestien jaar en geen gedestilleerde drank onder de achttien jaar, aldus de wetgeving. Nu zou het een goed idee zijn om de situatie in West-Limburg in kaart te brengen. Hiervoor moet ik een goede onderzoeksmethode hanteren, mijn populatie bepalen en daarvan de juiste steekproef trekken. Het is heel belangrijk om de juiste vragen te stellen zodat de resultaten valide en betrouwbaar zijn. Achteraf kunnen de resultaten van het praktijkonderzoek worden getoetst aan mijn hypothesen.

2 De probleemstelling

Ik wil door middel van mijn onderzoek trachten te achterhalen welke kenmerken het drinkgedrag van de minderjarige jongeren in West-Limburg heeft en peilen naar de eerste alcoholconsumptie.

Hierbij stel ik als bijvragen:

- in welke omstandigheden was dit?
- wat dronken ze toen?
- wat drinken ze nu?
- werden ze al eens beïnvloed door anderen om te drinken?
- wat zijn hun ervaringen met de effecten van alcohol?
- welke rol spelen de ouders?
- welke rol speelt het jeugdhuis?

3 Werkwijze

3.1 Surveyonderzoek

Voor mijn praktijkonderzoek heb ik gekozen voor een surveyonderzoek, omdat ik een grote groep mensen wilde bereiken op een systematische wijze. Mijn populatie is namelijk

alle jongeren in de politiezone West-Limburg die nog geen zestien jaar zijn. Met de antwoorden wil ik de eerste alcoholconsumptie, het drankgebruik en de rol van de jeugdhuisen daarbinnen in kaart brengen. Ik zal de doelgroep slechts één keer bevragen, wat wil zeggen dat ik een cross-sectioneel onderzoek doe. Cross-sectioneel onderzoek is een onderzoek waarbij verschillende personen op hetzelfde tijdstip worden bevroegd, geobserveerd, gemeten,...

3.2 De steekproef: de clustersteekproeftrekking

Een clustersteekproef is een steekproef die gevormd wordt op basis van een reeds bestaande groep binnen de populatie. Ik heb hiervoor gekozen omdat mijn populatie binnen een leeftijdscategorie valt die nog naar school gaat en ik ze via dit medium dan ook zou kunnen bereiken. Ze opdelen in groepen voor mijn onderzoek hoeft niet meer omdat ze al opgedeeld zijn in klassen. Omdat klassen meestal opgebouwd zijn uit ongeveer 25 leerlingen, wilde ik binnen elk van de drie lagen van het secundair onderwijs 25 leerlingen bevragen. In dat geval zou ik aan ongeveer 75 leerlingen in Herk-de-Stad komen, en aan 75 in Lummen want in Halen zijn er geen middelbare scholen. De scholen zijn Campus Amandina van de Sint-Martinusscholen en Campus Herckerhof 2 in Herk-de-Stad en het Spectrum College in Lummen. Campus Amandina en het Spectrum College zijn katholieke scholen, Campus Herckerhof 2 is een gemeenschapsschool. Ik wil minstens 100 jongeren hebben bevroegd, omdat dit een mooi streefgetal is en ik veronderstel dat 100 jongeren het onderzoek wel kunnen dekken.

In deze scholen zit de tweede graad en dit was de leeftijdscategorie die ik wilde enquêteren, omdat ze nog geen zestien zijn, maar volgens mijn literatuurstudie wel al gedronken zouden moeten hebben.

3.3 De scholen

3.3.1 De Sint-Martinusscholen

De klassen op Campus Amandina waren relatief klein want er zaten in de meeste klassen slechts negen leerlingen. Vandaar dat ik gevraagd heb om twee klassen per onderwijsniveau te mogen bevragen. Zo is het mij gelukt om twee ASO-klassen te enquêteren, namelijk het derde jaar Wetenschappen waar negen jongens in zaten en het vierde jaar Humane Wetenschappen met twaalf meisjes en één jongen. Binnen TSO heb ik het vierde jaar Handel en Sociaal-Technische Wetenschappen bevroegd. In Handel zaten vooral jongens, in de klas Sociaal-Technische Wetenschappen vooral meisjes. De BSO-klas bestond uit achttien jongens die Metaalbewerking volgden.

3.3.2 Campus Herckerhof

Spijtig genoeg biedt Campus Herckerhof geen ASO aan in de tweede graad. Binnen TSO hadden ze enkel OKAN-leerlingen. OKAN is een Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers. Ze krijgen hoofdzakelijk Nederlandse les. Deze heb ik niet bevroegd omdat deze jongeren grotendeels in een ander land met een andere cultuur waren opgegroeid en bijgevolg niet pasten binnen het kader van mijn onderzoek. Hun kijk op alcohol zou anders kunnen zijn als gevolg van hun culturele of religieuze achtergrond. Ook waren de meesten al volwassen. In Campus Amandina waren mijn eerste twee klassen enkel gevuld met jongens, wat ik heb opgelost door op Herckerhof te vragen naar een klas Haarzorg waarin ongetwijfeld meisjes oververtegenwoordigd waren. Dit was een klas met zeven meisjes en één jongen.

3.3.3 Spectrum College

Op het Spectrum College in Lummen kon ik slechts 38 leerlingen bevroegen omdat ik amper drie klassen kreeg. Ik moest het natuurlijk doen met wat de school mij aanbood. Er was maar één studierichting binnen TSO en dit was Handel. Binnen BSO was dit hetzelfde, namelijk Kantoor. In het vierde jaar Handel heb ik veertien leerlingen bevroegd, in het derde jaar Kantoor zes leerlingen. Binnen ASO heb ik achttien leerlingen van het vierde jaar Latijn geënquêteerd. De directeur had me klassen toegewezen waarbij de geslachten ongeveer gelijk verdeeld waren.

3.4 Non-respons

Omdat ik volledige klassen enquêteer, is de kans op non-respons miniem. Partiële non-respons kan natuurlijk wel ontstaan, wanneer er leerlingen zijn die bepaalde vragen overslaan of bewust 'neen' antwoorden zodat ze de routing kunnen volgen die een hoop vragen overslaat omdat ze op die manier sneller klaar zijn. Ook afwezige leerlingen veroorzaken non-respons.

3.5 Vormgeving

Om de respondenten een beetje in te leiden, heb ik een korte inleiding geschreven zodat ze weten in welk kader ze de vragenlijst invullen. Om de enquête niet te vermoeiend te maken, heb ik de enquête op vijf pagina's gehouden en 'good to know'-vragen gescheiden van 'nice to know'-vragen. Deze laatste heb ik dan ook geschrapt. Omdat de enquête toch maar vijf bladzijden telt, heb ik hem niet ingedeeld in verschillende vraagblokken per pagina. De vragen zijn kort, bondig en duidelijk wat ervoor zorgt dat de aandacht van de respondent niet afneemt. Ik heb een lettertype en lay-out gekozen dat aangenaam is om te lezen. Om het toch een beetje leuk te maken, heb ik een grappige afbeelding toegevoegd aan het einde van de vragenlijst en heb ik een kort bedankje erbij gezet. Ook de routing heb ik gecontroleerd zodat de vragen een logische volgorde

hebben. Alles staat in een word-document omdat de websites waarop ik enquêtes wilde maken, betalend waren vanaf een bepaald aantal vragen of niet de lay-out aanboden die ik wilde hanteren. In bijlage 8 staat de bewuste enquête.

3.6 De keuze van de vragen

Omdat ik in mijn literatuurstudie een onderscheid heb gemaakt tussen mannen en vrouwen, doe ik dit ook in mijn praktisch gedeelte. Uit de literatuurstudie bleek namelijk dat mannen meer drinken dan vrouwen en ik wil achterhalen of dit klopt bij de jongeren in West-Limburg. Vervolgens vraag ik naar de gemeente waarin de jongeren wonen want ik wil de jongeren toch een beetje kunnen situeren binnen het grondgebied. Er zullen sowieso jongeren tussen zitten die buiten het grondgebied wonen. De jongeren die buiten de politiezone wonen, heb ik ook verwerkt in het onderzoek omdat ze hier naar school gaan, hier dus logischerwijs ook vrienden hebben en vaak op het grondgebied aanwezig zijn. Ook als er achteraf eventueel preventieactiviteiten worden georganiseerd naar scholen toe, kunnen de resultaten van deze jongeren relevant zijn geweest binnen het onderzoek. Naar de leeftijd informeer ik even omdat er jongeren tussen kunnen zitten die al zestien jaar of ouder zijn en een jaar overdoen. Deze verwerk ik apart. Voor de rest stel ik geen vragen over persoonsgegevens om de anonimiteit te waarborgen.

Ik wilde weten op welke leeftijd de jongeren in politiezone West-Limburg beginnen drinken, in welke omstandigheden, wat ze toen dronken en wat ze nu drinken. Tevens wilde ik peilen naar hun ervaringen met de kortetermijneffecten van alcohol. De vraag naar beïnvloeding door vrienden had ik in de eerste plaats eerder willen stellen maar dan klopte de routing inzake doorverwijzing vanaf vraag vier niet meer. Ik vraag in de vragenlijst naar drie fenomenen waarvan ik zeker verwachtte dat ze binge drinking en straight edge kenden. De vraag waarin ik informeer naar ouders die drinken en of er thuis wordt gesproken over alcohol slaat op het goede voorbeeld geven. Uiteindelijk vraag ik ook naar ervaringen rond jeugdhuiswerking aangezien ik wil weten hoe groot de rol van jeugdhuisen is binnen alcoholconsumptie.

4 De hypothesen

De volgende hypothesen zijn gebaseerd op mijn literatuuronderzoek.

- Ik verwacht zeker niet dat alle jongeren in de tweede graad al alcohol hebben gedronken, maar in ieder geval toch al meer dan de helft.
- Het grootste gedeelte ervan zal voor de eerste keer gedronken hebben rond de leeftijd van elf à twaalf jaar, vermoed ik.

- De meeste ervan zullen jongens zijn
- Ik verwacht dat dit niet-gedestilleerde drank was
- Bij de meesten heeft dit plaatsgevonden op een familiefeest
- De frequentie van het drinken, zal nu in de meeste gevallen liggen op één keer per maand of minder en zelfs nooit.
- Ik verwacht dat er misschien een uitzondering tussen kan zitten die al eens echt dronken is geweest, maar ik verwacht niet dat jongeren van zo een jonge leeftijd hier al veel ervaring mee hebben.
- De jongeren die niet drinken, hebben ouders die ook niet drinken
- Ik denk dat de overgrote meerderheid thuis met de ouders al één of meerdere keren een gesprek heeft gehad met zijn ouders over alcohol.
- Straight edge zal wel bekend zijn
- Binge drinking misschien iets minder omdat ze het eerder kennen onder de naam comazuipen. Ik heb deze term speciaal om die reden niet gebruikt omdat diegenen die er nog nooit van hebben gehoord, dan aan de hand van de naam toch kunnen uitleggen wat het is.
- NekNomination zullen enkelen kennen omdat het de laatste tijd vaak in de actualiteit is verschenen maar ik verwacht niet dat de meesten het kennen.
- Ik denk dat minder dan de helft naar het jeugdhuis gaat en nog minder in aanraking is gekomen met preventie vanuit het jeugdhuis.
- Het M.E.G.A.-project is iets dat al ongeveer tien jaar bestaat en ik denk dat elkeen het kent. Bijna iedereen heeft het eertijds gehad in het lager onderwijs. Zeker in de politiezone West-Limburg zullen de jongeren het kennen omdat het daar wordt gegeven door de wijkagent.

Ik heb een groot vertrouwen in de validiteit van de resultaten aangezien het een anonieme schriftelijke enquête is en de respondenten op die manier minder geneigd zijn om sociaal wenselijk te antwoorden.

4.1 De enquête afnemen

De directeur van het Spectrum College had me voorgesteld om de enquête zelf af te nemen als hier tijd voor was. Ik heb dit aanbod afgeslagen want ik wilde voorkomen dat

de enquête fout zou worden ingevuld. Ook wanneer er vragen zouden worden gesteld door de leerlingen, zou een leerkracht die mogelijk anders beantwoorden dan ik.

5 De verwerking

Om de resultaten te verwerken, heb ik een onbeantwoorde enquête genomen en streepjes getrokken achter de antwoorden voor ieder antwoord op enquête die ik kreeg. Zo kon ik zien bij welke antwoorden de meeste streepjes stonden. Sommige antwoorden waren niet op de juiste manier ingevuld omdat ze de routing niet juist hadden gevolgd. Toch heb ik ze verwerkt in het onderzoek omdat het onmogelijk is om na te gaan in hoeverre ze de enquête oprecht hebben ingevuld. De jongens en meisjes heb ik apart verwerkt, juist zoals de gemeenten waarin ze school liepen. Na ieder bezoek aan een klas verwerkte ik de resultaten. Dit deed ik omdat ik niet tegen een berg werk wilde opzien als ik het liet liggen tot alle enquêtes waren afgenomen. De leerlingen die al zestien jaar of ouder waren, heb ik apart verwerkt omdat zij al mogen drinken volgens de wet.

6 De resultaten

6.1 Herk-de-Stad: Campus Amandina en Campus Herckerhof 2

6.1.1 De eerste alcoholconsumptie

Op de scholen in Herk-de-Stad heb ik 73 leerlingen bevraagd waaronder 36 jongens en 37 meisjes. De meesten woonden in Herk-de-Stad zelf, gevolgd door Lummen. Er zaten ook enkele leerlingen tussen die buiten het grondgebied West-Limburg woonden zoals onder andere Hasselt of Nieuwerkerken en zelfs uit de provincie Vlaams Brabant. 22 leerlingen waren al zestien jaar of ouder, de rest was veertien of vijftien. Van de meisjes had al bijna iedereen gedronken, van de jongens 19% nog niet. Van de jongens die wel reeds hadden gedronken, liepen de leeftijden uit elkaar van elf tot en met veertien jaar. Bij de meisjes was dit van dertien tot zestien jaar, met een grote meerderheid op veertien jaar. De eerste keer werd er vooral niet-gedestilleerde drank gedronken maar ook gedestilleerde drank en mixdranken kwamen voor. Dit vond grotendeels plaats op familiefeesten en feestjes onder vrienden. 9,5% dronk voor het eerst alcohol in het jeugdhuis en 9% op een fuif of een festival.

6.1.2 Het huidig drinkgedrag

Toch werd er nadien niet meer gedronken. 17% van de minzestienjarigen geeft aan op dit moment nooit te drinken maar de meerderheid, namelijk 24%, drinkt één keer per maand of minder, gevolgd door 14% dat enkele keren per maand drinkt.

Van de jongeren die zestien jaar of ouder waren, drinkt 55% één keer per maand of minder en vooral niet-gedestilleerde drank. Toch drinkt een groot aantal leerlingen tussen de zestien en achttien jaar ook mixdranken en gedestilleerde drank.

Van alle jongens die reeds alcohol gedronken hebben, drinkt 42% nu nooit meer en 31% drinkt één keer per maand of minder. Vooral niet-gedestilleerde dranken worden dan geconsumeerd. De meisjes die reeds alcohol gedronken hebben maar op dit moment nooit meer drinken, zijn met 16%. 32% drinkt enkele keren per maand en 30% één keer per maand of minder. Juist zoals bij de jongens drinken de meesten niet-gedestilleerde dranken maar bij de meisjes zijn ook mixdranken erg in trek.

6.1.3 De effecten van alcohol

31% van de jongens is al eens echt dronken geweest en de meesten voelen zich zelfverzekerd, blij en/of vrolijk onder invloed van alcohol. Bij de meisjes is dit 49% en de meesten voelen zich vrolijk en/of blij onder invloed van alcohol. 17% van de jongens en 41% van de meisjes geeft aan dat er reeds situaties zijn voorgekomen waarbij de respondent zelf of iemand in zijn of haar bijzijn dronken was en de respondent zich ongemakkelijk voelde. Bij één jongen en twee meisjes gebeurt dit zelfs geregeld. 42% van alle jongeren geeft toe dat ze voelen dat ze sneller dronken worden dan ouderen.

6.1.4 Peergroup en opvoeding

23% van de bevroegde jongeren zegt al eens beïnvloed te zijn geweest door anderen om te drinken. 15% verklaart dat de ouders geen alcohol drinken. Dit zijn vooral de ouders van de respondenten die zelf ook geen alcohol drinken. In de meeste gevallen wordt er thuis ook niet gesproken over alcohol, of toch maar zelden. Dit kan aanwijzen dat het goede voorbeeld geven meer effect heeft dan erover praten. In totaal wordt er in 44% van de gevallen geenszins of zelden over drankgebruik gesproken, bij 49% af en toe en 7% regelmatig.

6.1.5 Jeugdhuisgangers

Van de minzestienjarigen gaat 22% naar jeugdhuis en van de jongeren die ouder zijn dan zestien 35%. In totaal zijn dit maar zeven jongens en hierbij behoren ook de twee grote drinkers. Met grote drinkers bedoel ik de jongeren die meerdere dagen per week alcohol drinken. Ik kreeg van twee jongens in twee verschillende klassen zelfs de vraag wat een jeugdhuis was. Van alle meisjes zijn er vijftien die naar het jeugdhuis gaan 75% van de jeugdhuisgangers had nog helemaal niet te maken gehad met preventie maar uit de bevraging is wel gebleken dat diegenen die naar jeugdhuis XL in Herk-de-Stad gaan, tyvekbandjes kregen bij het binnenkomen. Ik weet niet of deze bandjes daadwerkelijk worden gebruikt om de leeftijd te verifiëren, of gewoon als bewijs van betaling. . Er was

geen verband te vinden tussen de alcoholconsumptie van jongeren en naar het jeugdhuis gaan.

6.1.6 Kennis van bepaalde fenomenen

De meeste respondenten weten niet wat binge drinking, NekNomination of straight edge is. Er waren twee respondenten die te kennen gaven dat ze wisten wat binge drinking was maar ze legden het niet uit. Bijgevolg kan ik niet met zekerheid zeggen dat ze het weten. Ditzelfde kwam voor bij 8% van de leerlingen die zeiden dat ze wisten wat NekNomination was. 21% wist effectief wat het was. 6% gaf aan al eens te hebben deelgenomen aan één of beide van deze fenomenen. Of dit klopt, kan ik niet met zekerheid zeggen omdat er ook gevallen bij waren waarvan ik geen bewijs had dat ze wisten wat de fenomenen betekenden. Binge drinking is over het algemeen wel bekend onder de term 'comazuipen'. Wanneer ik het op die manier verwoord had in de enquête, zouden de leerlingen het al hebben kunnen afleiden uit de naam en dat was niet de bedoeling. Ook NekNomination kennen de meesten wel van Facebook maar ze kenden de officiële naam niet. Hier kwam ik achter omdat ik na het afnemen van de enquêtes nog nagebabbeld heb met de leerlingen. De meesten kenden NekNomination wel van Facebook. Straight edge was over het algemeen onbekend maar toch konden drie respondenten uitleggen wat het was.

6.1.7 Kennis van bepaalde fenomenen

Ook in Lummen wist de meerderheid niet wat binge drinking, NekNomination of straight edge was. Er was één persoon die wist wat binge drinking betekent. 16% weet te vertellen wat NekNomination is en 24% geeft aan het te weten maar legt het niet uit of geeft een verkeerde of maar halve definitie. 5% verklaart aan deze fenomenen of aan één van de twee te hebben deelgenomen. Dit waren twee meisjes waarvan ik veronderstel dat het NekNomination was waar ze aan hebben deelgenomen, aangezien ze aangeduid hebben dat ze niet wisten wat binge drinking was. Eén van deze twee heeft maar een halve definitie gegeven van NekNomination dus weet ik niet zeker of het daadwerkelijk dit fenomeen was waar ze aan heeft meegedaan. Niemand van de respondenten wist wat straight edge was.

6.1.8 M.E.G.A.-project

Er zijn maar 22 leerlingen die eertijds M.E.G.A.-lessen op school kregen. 15% van de bevroegden hebben er enkel van gehoord.

6.2 Lummen: Spectrum College

6.2.1 De eerste alcoholconsumptie

Op het Spectrum College in Lummen heb ik 38 leerlingen bevroegd. Dit waren 22 meisjes en zestien jongens. In het vierde jaar Latijn heb ik achttien leerlingen bevroegd, in het

vierde jaar Handel veertien leerlingen en in het derde jaar Kantoor zes leerlingen. De verdeling van geslacht in de verschillende klassen was redelijk gelijk. 68% woonden in Lummen zelf. Voor de rest woonden de meesten in Heusden-Zolder. De leeftijden waren vooral veertien en vijftien jaar. Er zat één zestienjarige tussen. Deze heb ik, juist zoals ik bij de respondenten van Herk-de-Stad heb gedaan, apart verwerkt. Dit was een jongen die nog nooit gedronken had. Van de meisjes had 27% nog nooit gedronken. Van diegenen die wel al hadden gedronken, had de overgrote meerderheid met zo een 18% dit gedaan op twaalf jaar. Er waren meer jongens dan meisjes die nog nooit gedronken hadden. Dit was 38%. De leeftijden van de eerste alcoholconsumptie van diegenen die wel al hadden gedronken, schommelden tussen dertien en vijftien jaar. 19% was veertien jaar. De eerste keer werd er met 63% vooral niet-gedestilleerde drank gedronken. In 42% van de gevallen werd er voor de allereerste keer alcohol geconsumeerd op een familiefeest. 16% dronk zijn eerste glas in het bijzijn van vrienden en 8% op een fuif. Bij één persoon was dit in het jeugdhuis.

6.2.2 Het huidig drinkgedrag

18% van de respondenten die al eens alcohol hadden gedronken, drinkt op dit moment nooit. De meerderheid, namelijk 34%, drinkt één keer per maand of minder en 13% enkele keren per maand. Van de jongens drinkt 25% nooit en 31% één keer per maand of minder. Vooral niet-gedestilleerde drank is de favoriet bij jongens. Daarnaast wordt door een kleine groep jongens ook gedestilleerde drank gedronken. Mixdranken vallen duidelijk niet in de smaak bij de jongens. Maar 14% van de meisjes die al gedronken hebben, drinkt op dit moment nooit. De meerderheid, met 36%, drinkt één keer per maand of minder en 18% drinkt enkele keren per maand. Ook bij de meisjes wordt gedestilleerde drank het meest geconsumeerd. Meer dan de helft drinkt al eens graag een wijntje of een pintje. Gedestilleerde drank is ook gegeerd bij de meisjes maar ook mixdranken.

6.2.3 De effecten van alcohol

6% van de jongens is al eens echt dronken geweest, tegenover 18% van de meisjes. Jongens voelen zich vooral zelfverzekerd, blij en vrolijk als ze alcohol gedronken hebben. Bij meisjes komt ook een vrolijk en blij gevoel voor, maar daarnaast worden ze moe als ze onder invloed zijn van alcohol. 32% van de meisjes geeft aan dat er al eens situaties zijn voorgekomen waarbij ze zich ongemakkelijk voelden, wanneer zichzelf of iemand in hun buurt dronken was. Bij de jongens is dit 19%. 24% van de jongeren geeft toe dat ze het gevoel hebben sneller dronken te worden dan volwassenen.

6.2.4 Peergroup en de opvoeding

Op de vraag of men al eens werd beïnvloed door anderen om te drinken, antwoordde 32% positief. 37% van de ouders van de respondenten drinkt niet, terwijl 51,5% van de

respondenten zelf dit wel doet. Juist zoals bij de bevestigingen in Herk-de-Stad komt hier uit de bus dat in 32,5% van de gevallen er thuis niet wordt gesproken over alcohol, maar dat deze jongeren ook niet drinken. In de meeste van deze gezinnen drinken de ouders ook niet. Bij 35% van de jongeren wordt er thuis over gesproken over alcohol, maar drinken ze het ook. Bij 19,5% wordt er thuis over gesproken en drinken de respondenten daadwerkelijk niet. Erg onrustwekkend is dat bij 47% van de respondenten er thuis nooit of zelden wordt gesproken over alcoholgebruik. Bij 13% gebeurt dit regelmatig.

6.2.5 Jeugdhuisgangers

Van alle bevestigde jongeren gaat maar 5% naar jeugdhuis, en dat is jeugdhuis NYX in Lummen. Bij binnenkomst in dit jeugdhuis krijgen de jeugdhuisgangers een gekleurd tyvekbandje. Deze 5% zijn enkel meisjes. Eén van deze twee meisjes drinkt eentje niet vaak maar wel naast niet-gedestilleerde drank, ook gedestilleerde drank. De andere drinkt al wekelijks, drinkt al de drie soorten dranken die bevestigd werden en beide meisjes zijn al echt dronken geweest.

6.2.6 M.E.G.A.-project

5% van de leerlingen heeft vroeger M.E.G.A.-les gekregen op school en 5% heeft ervan gehoord. Al de rest weet niet wat het is. Dit kan zijn omdat 21% van de leerlingen afkomstig was van Heusden-Zolder en daar wordt het M.E.G.A.-project niet ingezet.

6.3 De kenmerken van de alcoholconsumptie van de jongeren in de politiezone West-Limburg

Na 111 leerlingen (zie bijlage 10) te hebben bevestigd, blijkt bijna drie vierde van de respondenten al eens alcohol te hebben geconsumeerd. De leeftijd van de eerste alcoholconsumptie ligt in Herk-de-Stad op dertien à veertien jaar, in Lummen op twaalf jaar. In vergelijking met de literatuurstudie ligt het dus hoger. In Lummen hebben wel meer jongeren, in verhouding, nog niet gedronken. De eerste keer werd er een wijntje of een pintje gedronken op een familiefeest of onder vrienden. Dit komt overeen met de literatuurstudie. De jongeren die drinken, drinken meestal één keer per maand of minder en vooral niet-gedestilleerde drank. Dit is geen alarmerend gedrag, doch mag het niet worden geminimaliseerd. De meesten zijn namelijk nog geen zestien jaar en alcohol brengt in dat geval schadelijke gevolgen met zich mee. Vanaf het moment dat een jongere van die leeftijd al ieder weekend alcohol consumeert, is dat absoluut niet gezond. In Herk-de-Stad zijn 34% van de bevestigde jongeren echt dronken geweest, terwijl dat 13% is in Lummen. Wanneer ze gedronken hebben, voelen de jongeren zich vooral blij en vrolijk, maar ook zelfverzekerd. In Herk-de-Stad geeft bijna de helft van de respondenten toe dat ze sneller dronken worden dan volwassenen. In Lummen is dat maar één vierde. Een minderheid, namelijk 23% in Herk-de-Stad en 32% in Lummen werd al eens

aangezet om te drinken. 29% heeft al eens meegemaakt dat ze zich ongemakkelijk voelde in een situatie waarbij iemand in hun buurt of zichzelf hadden gedronken. Bij 3 à 4% gebeurt dit zelfs geregeld. Dit gebeurde in de meeste gevallen bij meisjes. De fenomenen NekNomination, binge drinking en straight edge zijn over het algemeen onbekend, maar toch zegt 6% in Herk-de-Stad en 5% in Lummen deel te hebben genomen aan één of beide van de eerste twee. Dat voorbeeldgedrag heel wat invloed heeft, is gebleken uit dit onderzoek. De ouders die geen alcohol drinken, hebben ook kinderen die dit niet doen. Zelfs wanneer er thuis niet over werd gecommuniceerd. Er werd trouwens erg weinig gecommuniceerd over alcohol bij de jongeren thuis. Bij 44 tot 47% van de jongeren wordt er thuis zelden of nooit over alcohol gesproken. Jongeren van de bevroegde leeftijdsgroep komen opvallend weinig in contact met het jeugdhuis, waardoor ze daar ook al geen preventie meepikken. Het M.E.G.A.-project is, tegen mijn verwachtingen in, geen oude bekende.

7 Aanbevelingen

Aangezien de politie niet zo dichtbij de jongeren staat als de school, peers en familie is het moeilijk om de doelgroep te bereiken. Ik raad daarom aan om het aan te pakken via andere wegen. Dat ouders en de scholen op de hoogte zijn van deze toestand is al een eerste stap. Ik vind het verontrustend dat maar de helft van de ouders dit onderwerp bespreekbaar stelt. Ik vermoed dat ouders nog niet met hun kinderen praten over alcohol omdat ze denken dat hun kinderen daar nog niet mee bezig zijn. De jongeren die ik bevroegd heb, zijn nog erg jong maar toch blijkt uit de resultaten dat de eerste alcoholconsumptie al erg jong plaatsvindt. Daarom is het cruciaal om al zo vroeg mogelijk de conversatie hierover te openen. Dit kan beter niet gedaan worden in een sfeer van verwijten, maar op een luchtige wijze. Op deze manier zullen de jongeren niet zo snel afhaken. Juist zoals bij tal van andere zaken, horen ook hier grenzen gesteld te worden.

De vraag is enkel hoe de ouders hierop best attent dienen te worden gemaakt. Daarin kan de school een handje helpen. De school heeft als opdracht 'onderwijzen' en niet de opvoeding uit handen nemen van de ouders. Onderwijzen kan hier ook gebeuren richting de ouders. Een infoavond voor ouders rond alcohol sensibilisering kan een proactief initiatief zijn. Tijdens deze infoavond worden dan manieren aangeleerd aan de ouders om alcoholconsumptie bespreekbaar te maken binnen het gezin. Een professionele gastspreker van de druglijn kan deze taak op zich nemen. Ook een medewerker van het project Take Care zou een goede bron van informatie kunnen zijn. Tips en info kunnen de leerkrachten en ouders ook altijd vinden op de website van de druglijn. De terugkoppeling naar de scholen verzorg ik zelf aangezien ik door de enquêtes af te nemen de weg naar conversatie al heb vrijgemaakt. De resultaten worden aan hen kenbaar gemaakt, evenals

mijn idee rond een infoavond en mijn brochure. Ik geef hen ook enkele tips mee van de Druglijn die ook te vinden zijn in bijlage 7. De leerlingenbegeleider kan een belangrijke rol vervullen aangezien deze persoon dicht bij de leerlingen staat.

Het valt op dat de jeugdhuisen een ouder publiek bereiken dan de leeftijdsgroep die ik heb onderzocht. Aangezien er geen minimumleeftijd staat op naar het jeugdhuis gaan, zou een jeugdhuis meer aandacht mogen schenken aan een jongere leeftijdscategorie dan ze tot heden doen en wat meer inzetten op alcohol sensibilisering. Jongeren moeten op de hoogte zijn van de consequenties en liefst zo vroeg mogelijk. Aangezien een jeugdhuis een sensibiliserende rol vervult zoals blijkt uit hun draaiboek, hebben ze de mogelijkheid ook dit als taak op te nemen. Om die reden is het mijn plan om met de jeugdhuisen in contact te treden. In bijlage 11 staat de PowerPoint die ik gebruik tijdens een infoavond met de jeugddiensten en jeugdleden van de drie gemeenten.

De jongeren zelf zijn in principe diegenen die beslissen of ze alcohol consumeren of niet. We kunnen ze wel verbieden wat we willen maar als ze als ze echt iets willen, zullen ze het ook wel kunnen krijgen. Natuurlijk kunnen jongeren hun oudere vrienden naar de winkel of de toog zenden voor hun drank. Daarom is het belangrijk dat ze beseffen welke schadelijke gevolgen alcohol consumeren op jonge leeftijd met zich meebrengt. Deswege heb ik een sensibiliseringsbrochure gemaakt die te vinden is in bijlage 9.

8 Conclusie

Door middel van dit onderzoek heb ik kunnen achterhalen hoe het gesteld is met de alcoholconsumptie bij de minderjarigen op het grondgebied West-Limburg. Ik wilde de kenmerken van het drinkgedrag onderzoeken. Dit heb ik gedaan door middel van enquêtes die ik heb afgenomen op drie verschillende scholen op het grondgebied. Ik heb gekozen voor een clustersteekproeftrekking waarbij ik minstens 100 leerlingen wilde bevragen.

- Slechts één vierde had nog nooit alcohol gedronken. Hypothese één wordt hiermee bevestigd.
- De geschatte leeftijd waarop jongeren voor het eerst alcohol drinken, ligt wel iets hoger dan ik had verwacht, namelijk op dertien à veertien jaar. Hypothese twee wordt hier dus mee verworpen.
- Het waren vooral de meisjes die in de meerderheid waren als het over alcohol consumeren ging. Dit verworpt hypothese drie.

- Over het algemeen was dit een niet-gedestilleerde drank zoals bier of wijn. Dit bevestigt hypothese vier.
- Dit was meestal op een feest met familie of met vrienden. Hypothese vijf wordt hiermee gedeeltelijk bevestigd.
- Er wordt in de meeste gevallen nooit tot één keer per maand of minder gedronken. Dit komt overeen met hypothese zes.
- Ik was enorm verbaasd over het aantal minderjarige jongeren dat al eens echt dronken was geweest. Ik vind dit zeer verontrustend. Hypothese zeven wordt hierdoor verworpen.
- In veel gevallen dronken de ouders van de jongeren die nog nooit hadden gedronken of op dit moment nooit drinken, ook geen alcohol. Hypothese acht wordt hiermee bevestigd.
- De grootste groep jongeren spreekt thuis met de ouders nooit of zelden over alcohol. Hypothese negen wordt dus verworpen.
- Er waren maar enkele respondenten die de term 'straight edge' kennen. Dit verwerpt hypothese tien.
- NekNomination en binge drinking waren, zoals ik verwacht had, niet zo bekend. Dit bevestigt hypothesen elf en twaalf. NekNomination was wel bekend, enkel de term niet.
- Er zijn maar weinig jongeren die naar het jeugdhuis gaan en er zijn er zelfs bij die het niet kennen. Dit bevestigt hypothese dertien.
- het M.E.G.A.-project dat in de lagere scholen op het grondgebied gegeven wordt, was vrijwel onbekend. Dit tegen al mijn verwachtingen in. Hypothese veertien wordt verworpen.
- Onder invloed voelen de meesten zich blij, vrolijk en zelfzeker.
- Ongeveer de helft geeft toe zich sneller dronken te voelen dan volwassenen.
- Vooral meisjes geven aan dat er zich al situaties hebben voorgedaan waarin zij zich ongemakkelijk voelden en dit terwijl zijzelf of iemand in hun buurt gedronken had.

Deel 4: een terugblik

1 Inleiding

Aangezien ik eindelijk mijn onderzoekresultaten bij elkaar heb gesprokkeld, verwerkt en alles heb uitgeschreven, kan ik door middel van een terugblik reflecteren over de maak van mijn eindwerk. Vooraf wist ik dat het niet gemakkelijk ging zijn daarom had ik een planning opgesteld. Het is niet altijd even gemakkelijk geweest en vooral deel drie was een zwaar stuk om aan te werken. Gelukkig was het allemaal op tijd klaar en heb ik heel wat moeilijkheden kunnen overwinnen. Nu wil ik terugblikken en alle moeilijkheden, tegenslagen en bedenkingen van mijnentwege op een rijtje zetten.

2 Situering van de stageplaats

De situering van de stageplaats was het gemakkelijkste deel om over te schrijven. Ik kreeg gelukkig heel wat informatie van mijn stagementor en de collega's. Ik had het schrijven van dit deel uitgesteld tot na het schrijven van mijn literatuuronderzoek. Op die manier gaf ik mezelf de tijd om de stageplaats wat beter te verkennen en informatie te verzamelen. Ik vond het spijtig dat er geen folders of infobrochures van de dienst JSPD expliciet waren. Dit had het voor mij gemakkelijker gemaakt om dit deel te schrijven.

3 Literatuurstudie

Voor mijn literatuurstudie had ik het meest angst omdat ik mezelf dit niet zo gemakkelijk zag schrijven. Iets op papier krijgen, is voor mij nooit een probleem geweest maar het was al van de papers in het de middelbare school geleden dat ik nog zoveel geschreven had. In het zesde middelbaar hebben heel wat mensen een eindwerk moeten schrijven vooraleer ze afstudeerden. Bij mij op school was dit ook zo, maar dit werd in het jaar dat ik in het laatste jaar zat, afgeschaft.

Nog voor de start van de examens en zelfs voor aanvang van de kerstvakantie, ben ik op zoek gegaan naar informatie over mijn onderwerp, zowel in de bibliotheek als online. Ik ben heel blij dat ik dit zo vroeg op voorhand heb gedaan want dit werkte de stress tegen. Omdat ik alle informatie reeds gelezen, gemarkeerd en gesorteerd had, kon ik onmiddellijk bij aanvang van de stage beginnen aan mijn schrijfproces. Ik heb dit deel als eerste geschreven, zodat ik nog wat meer tijd kreeg om mijn stageplaats te leren kennen, vooraleer ik een uiteenzetting van de stageplaats gaf. Ik kon bijvoorbeeld nog wat rondkijken en vragen stellen. Aan het einde van week twee van mijn stage had ik mijn eerste twee delen reeds geschreven.

4 Beperkingen en hiaten

4.1 De scholen

4.1.1 De Sint-Martinusscholen

Campus Amandina van de Sint-Martinusscholen wilde in de eerste plaats niet meewerken. Ze deden dit enkel voor oudleerlingen was hun argument. Uiteindelijk kreeg ik contact met de directeur Frank Claes en mocht ik een ASO-klas enquêteren. Toen ik daar was, heb ik onmiddellijk aan mevrouw Fiddelaers van het secretariaat gevraagd of ik de dag erna nog een andere klas kon bevragen. Toevallig had de dag erna een BSO-klas een uur studie. Ze waren achteraf gezien de gemakkelijkste mensen om mee samen te werken.

4.1.2 Campus Herckerhof 2

Ook Campus Herckerhof 2 had ik gebeld omdat ik eerder geen positieve reactie van Campus Amandina kreeg. Spijtig genoeg boden ze geen ASO aan in de tweede graad. Binnen TSO hadden ze enkel OKAN-leerlingen. Pas wanneer ik hen later mededeelde dat ik eventueel enkel een BSO-klas wilde enquêteren omdat ik op Campus Amandina reeds een ASO- en BSO-klas had kunnen bereiken en daar ook nog wel een TSO-klas zou kunnen regelen, reageerden ze positief. De directeur zei dat ik mocht binnenspringen wanneer ik wilde.

4.1.3 Spectrum College

Ofschoon het Spectrum College in Lummen aanvankelijk zeer enthousiast was, werd een afspraak iedere keer uitgesteld. Ik ben blijven bellen en mailen tot ik uiteindelijk een positieve reactie kreeg. Ze wilde de enquête ook wel zelf afnemen maar aangezien ik vooraf een uitleg wilde doen en de vragen van de leerlingen misschien anders zou beantwoorden dan de leerkrachten, wilde ik dit zelf doen.

4.2 Survey-onderzoek

Enquêteren is een dure en tijdrovende bezigheid. Dit gold niet enkel voor het afnemen van de enquête zelf en het heen en weer rijden naar scholen. Ook het steeds opnieuw bellen en mailen naar scholen, wachten op antwoord, het opstellen van enquête met iedere keer opnieuw verbeteringen aanbrengen en het uitdenken van de vormgeving was een hele opdracht. Ik had alvast van verschillende bronnen gehoord dat het zoveel tijd kostte, doch had ik het zelf onderschat. Het printen zou duur geweest zijn als ik het zelf had moeten printen, maar aangezien ik meestal op het laatste moment werd gebeld door een school met de mededeling dat juist op dat moment een klas studie had, moest ik de enquêtes snel op mijn stageplaats printen vooraleer ik vertrok. Wanneer ik een dag op voorhand wist dat ik kon langsgaan op een school, liet ik het printen bij de drukker. Om de

kosten te drukken, heb ik de enquêtes op de voor en achterkant en in zwart-wit geprint. De eerste exemplaren waren nog enkel op één zijde van de pagina geprint omdat ik nog niet goed wist hoe de printer werkte.

4.3 Verwerkingsproblemen

Ik had zeker geen non-respons verwacht. Desondanks kreeg ik in één klas twee lege exemplaren terug. Ook waren sommige vragen niet goed beantwoord. Dit lag aan de opstelling van de enquête. Ik had de enquête vooraf gecontroleerd en verbeterd maar heb toch enkele hiaten over het hoofd gezien. Zo had ik bij vraag zeven niet vermeld dat indien de respondent nooit dronk, hij verder mocht gaan naar vraag negen. Vraag zestien vroeg aan de respondenten of ze ooit hadden deelgenomen aan de fenomenen 'bingedrinking' en 'NekNomination' maar er stond nergens bij dat wanneer je ze beide niet kende, je de vraag niet hoefde te beantwoorden. Mijn mening is dat logisch denken van de kant van de respondent bij het beantwoorden van de vraag ook wel had gezorgd dat de enquête juist werd ingevuld. Blijkbaar mocht ik dit niet verwachten. Ik heb, na enkele onbruikbare antwoorden, de enquête aangepast. Soms volgde de respondent ook gewoon de routing niet. Er waren enkele enquêtes bij waar fout op werd geantwoord of waarbij de antwoorden niet konden kloppen. Bijvoorbeeld aanduiden tijdens welke gelegenheid de persoon voor het eerst had gedronken, na eerder vermeld te hebben dat hij nog nooit gedronken had. Toch heb ik alle antwoorden verwerkt omdat ik niet kon controleren in welke mate de persoon oprecht had geantwoord. De invloed van deze antwoorden is afgenomen naarmate ik meer oprechte enquêtes afnam.

5 Een kritische blik

5.1 De bevraging

Het zou ideaal geweest zijn wanneer ik alle leerlingen in de politiezone van de tweede graad kon bevragen maar organisatorisch was dit natuurlijk onmogelijk. Ik heb ook enkel deze leeftijdscategorie bevraagd omdat deze leerlingen jonger waren dan zestien jaar en bijgevolg nog beneden de leeftijdsgrens waren. Vanzelfsprekend is drinken altijd schadelijk beneden de 24 jaar, ik heb me echter gebaseerd op de wetgeving. Vandaar dat ik enkel leerlingen die jonger zijn dan zestien jaar heb bevraagd. Als er dan aangeduid werd dat er regelmatig zou worden gedronken, is dit erg problematisch. Ik dacht het mij gemakkelijk te maken door enquêtes af te nemen op scholen en ook omdat ik niet op straat aan iedere jongere zijn leeftijd wilde vragen. Op deze manier zou er volgens mij veel sprake zijn geweest van non-respons. Achteraf moest ik toegeven dat het toch niet zo heel gemakkelijk was om deze scholen te pakken te krijgen als je er niemand kent. Eveneens is het een doodoener om te vermelden dat je stagiaire bent. Enkel het woord

'politie' vermelden, heeft veel meer effect. Pas wanneer ik ter plaatse was, kwam men erachter dat ik nog studente maatschappelijk werk was en dat ik stage deed bij de politie. Als ik dit onderzoek opnieuw kon doen, zou ik al in de eerste week van mijn stage contact opnemen met de scholen. Ik zou dit niet telefonisch gedaan hebben maar ter plaatse. Ik denk dat ik sneller een 'ja' had gekregen als ik voor hen stond. Tevens zou ik in mijn onderzoek de jeugdverenigingen hebben betrokken, want daar zou de eerste alcoholconsumptie ook kunnen plaatsvinden.

In de politiezone West-Limburg wonen er heel wat kinderen van allochtonen, maar ik heb ze er toch niet uit proberen te filteren. Dit had ik wel kunnen doen omdat jongeren met een andere godsdienstige achtergrond afhankelijk van hun opvoeding niet of weinig in aanmerking komen met alcohol. Ik heb dit bewust niet gedaan omdat mijn onderzoek gaat over alle jongeren die wonen in de politiezone West-Limburg, waaronder dus eveneens deze jongeren. Enkel jongeren waarvan ik zeker was dat ze hier niet geboren zijn, zoals de OKAN-leerlingen, heb ik niet onderzocht.

5.2 De resultaten

Ik vraag me af of er leerlingen bij waren die niet eerlijk hebben geantwoord omdat ze snel van de vragenlijst wilde af zijn of om een andere reden. Leerlingen van de tweede graad zijn volgens mij een moeilijke leeftijdsgroep omdat ze op het hoogtepunt van hun puberteit zitten.

In Lummen heb ik amper de helft van de enquêtes mogen afnemen van wat ik in Herk-de-Stad heb kunnen doen. Dat maakt mijn onderzoek minder valide en dat vind ik jammer.

In mijn enquête vraag ik aan de respondent op welke leeftijd hij voor het eerst alcohol heeft gedronken. Deze vraag zou op verschillende manieren geïnterpreteerd kunnen worden. Dit kon een volledig glas zijn, of slechts enkele slokken. De vraag of de respondent al eens echt dronken is geweest, is relatief want vanaf wanneer is iemand echt dronken? Of de vragen eerlijk beantwoord zijn, is bij ieder onderzoek de vraag.

De resultaten die ik heb bekomen zijn enkel de resultaten van de politiezone West-Limburg en dus ook enkel op dit grondgebied van toepassing wat wil zeggen dat het bruikbaar is voor de stageplaats en de jeugthuizen die binnen deze zone liggen. Het is onbruikbaar voor een andere zone. Ook valt het daarom moeilijk te toetsen aan mijn literatuuronderzoek. Ik heb in feite de resultaten uit de literatuurstudie die tellen voor heel Vlaanderen, getoetst aan West-Limburg specifiek. Het onderzoek past binnen algemene preventie. Dit is één van de kerntaken van de maatschappelijk assistent.

5.3 Problemativering

De problematiek rond vroegtijdige alcoholconsumptie moet zeker in de gaten worden gehouden want dit is niet iets waar we licht overheen mogen gaan. Het is een reëel probleem wanneer jongeren op zo een jonge leeftijd alreeds alcohol consumeren. Zeker als ze nog volop in hun ontwikkeling zitten. Ik vind het onrustwekkend dat drie vierde van de bevroegden reeds alcohol heeft gedronken, dat de helft al echt dronken is geweest en dat amper iets meer dan de helft van de ouders met hun kinderen over alcoholconsumptie praat. Door over een aantal jaar het onderzoek nog eens opnieuw te doen, kan men zien of de maatregelen geholpen hebben.

Wanneer jongeren alcohol willen bekomen, zal het hen sowieso lukken. Zelfs indien de verkoper of tapper zich aan de wet houdt, kunnen minderjarige jongeren hun meerderjarige vrienden naar de winkel of de toog zenden. Daarnaast stel ik me ook vragen bij de bewuste tyvekbandjes die in onder andere jeugdhuis XL worden gebruikt. Jongeren krijgen bij binnenkomst een gekleurd bandje naar leeftijd, maar weten de jongeren wel wat de reden erachter is? Jeugdhuisen, maar ook dancings en andere uitgaansgelegenheden die deze bandjes invoeren, kunnen dit systeem toepassen om in orde te zijn met de wetgeving en ondertussen toch nog alcoholische dranken verkopen aan de minderjarigen.

6 Controle en verbetering van de enquête

Vooraleer ik de enquête heb gebruikt, heb ik hem nagelezen en gecontroleerd op spel- en grammaticafouten, routingfouten of ontbrekende uitleg. Ook heb ik getimed hoeveel tijd er nodig was om hem in te vullen, zodat als iemand van de directie van school me dat vroeg, ik accuraat zou kunnen antwoorden. Mijn eindwerkbegeleider de heer Dennis Smolders heeft mijn enquête nagelezen voor ik hem heb gebruikt. Tijdens de eerste bevraging kreeg ik vragen van enkele leerlingen ter verduidelijking. Dankzij dit voorval wist ik dat ik mijn enquête toch een beetje moest aanpassen. Zo heb ik bij vraag zeven geschreven dat als de respondent niet drinkt, hij de volgende vraag mag overslaan. Bij vraag zestien heb ik toegevoegd dat wanneer de respondent niet weet wat binge drinking of NekNomination betekent, hij de vraag niet hoeft te beantwoorden. Bij vraag achttien heb ik wel in iedere klas moeten zeggen dat ik met de vraag bedoel dat de ouders af en toe alcohol drinken en dat ze niet enkel met 'ja' moeten antwoorden als de ouders elke dag een fles soldaat maken.

7 Conclusie

Mijn eerste twee delen heb ik in twee weken geschreven. Dit kwam mede omdat ik onmiddellijk aan mijn schrijffase kon beginnen na de examenperiode. Het gevolg was dat ik tijdens het ganse schrijfproces geen stress heb ervaren. Nochtans heb ik enkele moeilijkheden moeten overwinnen om al mijn testresultaten bij elkaar te krijgen. Zo heeft het me heel wat moeite gekost om toestemming te krijgen om enquêtes af te nemen op de drie scholen. Uiteindelijk heb ik in Lummen slechts de helft van de enquêtes kunnen afnemen die ik in Herk-de-Stad heb kunnen doen.

Niet alles is volgens plan verlopen. Desalniettemin ben ik tevreden met wat ik ervan heb kunnen maken. Vooraf zag ik er erg tegenop om het eindwerk te schrijven omdat het veel werk ging zijn, maar eenmaal ik ermee bezig was, vond ik het zelfs fijn om te doen. Ik ben het zelfs geen enkel moment beu geweest, want ik vond het een interessant onderwerp. De ervaring die ik heb opgedaan in onderzoek voeren en uitschrijven, zal me in mijn opleiding Criminologie voordeel kunnen opleveren.

Algemene conclusie

In onze maatschappij is alcohol diep ingeburgerd. Dit heeft als gevolg dat heel wat personen het kwaad er niet van inzien en reeds op jonge leeftijd beginnen met alcohol te consumeren. Om hen er bewuster mee te laten omgaan, was het interessant om te peilen naar de toestand inzake alcoholconsumptie van de jongeren in de politiezone. Op basis van de resultaten kan er vervolgens een sensibiliseringsbeleid worden opgebouwd. Een preventiebeleid rond drugs bestaat alreeds, doch rond alcohol specifiek niet. Jeugd is één van de doelgroepen die de Jeugd en Sociale Politiedienst wenst te bereiken. Preventie is een middel om aan de doelstelling, politiezorg, te voldoen.

Ofschoon personen volgens de wetgeving pas alcohol mogen nuttigen vanaf zestien jaar, bleek uit de literatuurstudie dat jongeren alreeds vanaf de leeftijd van elf à twaalf jaar alcoholische dranken consumeren. Dit vindt in de meeste gevallen plaats ter gelegenheid van een familiefeest. De eerste alcoholconsumptie is meestal een niet-gedestilleerde drank zoals wijn of bier. Het zijn de ouders die een grote invloed zouden hebben op het drinkgedrag van hun kinderen. Ouders die een non-alcoholische sfeer creëren, voeden kinderen op die ook pas op latere leeftijd beginnen met alcohol te nuttigen, of soms zelfs helemaal nooit alcohol zouden drinken. Jeugdhuisen nemen een sensibiliserende rol in inzake drugs en alcohol, wat mooi staat verduidelijkt in het 'Draaiboek van de jeugdhuisen'. Naast hetgeen het jeugdhuis onderneemt, worden er ook tal van projecten georganiseerd om vroege alcoholconsumptie tegen te gaan. Eén ervan is het M.E.G.A.-project van de politie, dat al in het zesde leerjaar wordt ingebouwd in het lessenpakket.

Zoals in de inleiding alreeds werd aangehaald, heb ik een surveyonderzoek gevoerd op het grondgebied van de politiezone West-Limburg door middel van clustersteekproef. Uit dit onderzoek bleek dat de leeftijden van de eerste alcoholconsumptie rond dertien à veertien liggen. Amper één vierde van de respondenten had nog nooit gedronken. De eerste keer werd er in de meeste gevallen niet-gedestilleerde drank gedronken en dit in gezelschap van familie of vrienden, wat overeen komt met de literatuurstudie. Er wordt in de meeste gevallen nooit tot één keer per maand of minder gedronken. Onder invloed voelen de meesten zich blij, vrolijk en zelfzeker. Ongeveer de helft geeft toe zich sneller dronken te voelen dan volwassenen. Vooral meisjes geven aan dat er zich al situaties hebben voorgedaan waarin zij zich ongemakkelijk voelden en dit terwijl zijzelf of iemand in hun buurt gedronken had. Een groot aantal jongeren was reeds echt dronken geweest. Het is inderdaad zo dat de ouders een grote invloed hebben op het drinkgedrag van hun kinderen. Spijtig genoeg wordt er slechts in de helft van de gezinnen gesproken over alcoholconsumptie. Ouders zouden hun invloed meer mogen inzetten om binnen een

positieve sfeer de communicatie te openen over dit onderwerp. De school kan hen hierbij helpen door tijdens een infoavond te vertellen op welke manier ze dit best doen. Er zijn maar weinig jongeren in West-Limburg die naar het jeugdhuis gaan en er zijner zelfs enkele bij die het niet eens kennen. Daarom zou het jeugdhuis zijn doelpubliek wat meer mogen uitbreiden.

Bibliografie

Boek en brochure:

Infogids, Politiezone West-Limburg, GROOTAERS A. (voormalig korpschef), Herk-de-Stad, 2010

VAD, *Draaiboek alcohol- en drugbeleid in het jeugdhuis*, Frieda Matthys, Brussel, 2009, 60 pagina's. Voor toestemming tot gebruik van dit draaiboek: zie bijlage 6

Internetbron:

Alcoholhulp, *Alcohol en hersenen*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/alcohol-hersenen>)

Alcoholhulp, *Jongeren en alcohol*. Internet, 2011 (<http://www.alcoholhulp.be/jongeren-en-alcohol>)

CAD-Limburg VZW, *Alcohol- en drugpreventie: jeugdwerk*. Internet, 2013 (www.cadlimburg.be/preventie-vrijetijd-jeugdwerk)

CAD-Limburg VZW, *Project Take Care*. Internet, 2013 (www.cadlimburg.be/preventie-projecten-takecare)

CBC news, *Neknominate extreme online drinking game 'disturbing'*. Internet, 2014 (<http://www.cbc.ca/news/canada/new-brunswick/neknominate-extreme-online-drinking-game-disturbing-1.2519896>)

Cryonaut, *Straight Edge*. Internet, 2006 (<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=straightedge>)

De Druglijn, *Mogen mixdranken verkocht worden in het jeugdhuis?*. Internet, 2010 (<http://www.druglijn.be/drugs-abc/alcohol/faq-mogen-mixdranken-verkocht-worden-in-het-jeugdhuis.aspx>)

De Druglijn, *Grenzen stellen*. Internet, 2010 (<http://www.druglijn.be/omgaan-met-drugs/ouders/alcohol,-drugs-en-opvoeden/grenzen-stellen.aspx>)

Formaat vzw, *Dag van het jeugdhuis*. Internet, 2013 (<http://www.jeugdhuis.be/2013/contact>)

Formaat vzw, *Minimumleeftijden voor alcohol*. Internet, 2009
(<http://www.formaat.be/informatie/themas/alcoholenleeftijd>)

Formaat vzw, *Over Formaat*. Internet, 2009 (<http://www.formaat.be/overformaat>)
Fuifpunt, *Alcohol schenken*. Internet, s.d. (<http://www.fuifpunt.be/pagina/alcohol-schenken>)

Gesubsidieerde Vrije Basisschool Heiende, MEGA project. Internet, 2007
(<http://www.basisschoolheiende.be/school/klas/index.php?klas=6&year=2006>)

SOKOL K., *Helpt van de Vlaamse studenten drinkt teveel*. Internet, 2014
(<http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.1870929>)

Lokale Politie – Denderleeuw/Haaltert, *Mega*. Internet, 2014
(<http://www.lokalepolitie.be/5439/mega.html>)

Lokale Politie – Hageland, *Jeugd en Sociale PolitieDienst (JSPD)*. Internet, 2014
(<http://www.lokalepolitie.be/5389/home/41-JSPD/85-JSPD.html>)

Lokale Politie - West-Limburg, *Diensten*. Internet, 2014
(<http://www.policelocale.be/5374/diensten.html>)

Lokale Politie - West-Limburg, *Organogram*. Internet, 2013
(<http://www.policelocale.be/5374/organigram.html>)

Lokale Politie - West-Limburg, *JSPD*. Internet, 2014
(<http://www.policelocale.be/5374/diensten/192-jspd.html>)

Lokale Politie - West-Limburg, *Visie & Missie*. Internet, 2009
(<http://www.policelocale.be/5374/visie-a-missie.html>)

OIVO, *Jongeren en alcohol: zorgwekkende vaststellingen*. Internet, 2006
(http://www.stoppen.be/np_Alcohol_jongeren.htm)

OIVO, *Reclame heeft een rechtstreeks effect op de alcoholconsumptie bij jongeren !*.
Internet, 2009 (http://www.oivo.be/index.php?mode=document&id_doc=4092&lang=nl)

Reclameshop, *PurpleTyvek bandjes onbedrukt*. Internet, s.d.
(http://www.reclameshop.info/catalog/index.php?cPath=112_131&osCsid=dhffjr31lqvg4c6cjcc1pbqka1)

ALEN S., *Chips in festivalbandjes onder vuur: "Wat met privacy?"*. Internet, 2013 (<http://www.demorgen.be/dm/nl/13205/Rock-Werchter/article/detail/1667558/2013/07/11/Chips-in-festivalbandjes-onder-vuur-Wat-met-privacy.dhtml>) Slachtofferzorg in het arrondissement Mechelen, *Slachtofferzorg*. Internet, 2007-2011 (<http://slachtofferzorg.be/mechelen/slachtofferzorg>)

STAP, *Effecten van alcoholreclame*. Internet, s.d. (http://www.stap.nl/alcoholreclame/effecten_van_alcoholreclame)

Universiteit Gent, 22 maart 2012. *Zwart op wit bewezen: studenten amuseren zich ook zonder alcohol*. [Video File] (<http://www.youtube.com/watch?v=MNjNYKn6hic>)

VAD, *a cool world*. Internet, 2010 (www.acoolworld.be)

VAD, *Feiten en cijfers over alcohol*. Internet, s.d. (<http://www.vad.be/alcohol-en-andere-drugs/feiten-en-cijfers/alcohol.aspx>)

VAD, *LOL zonder alcohol – project 3de graad LO*. Internet, 2010 (<http://www.acoolworld.be/school>)

VAD, *SCHOOLPROJECT LOL zonder alcohol*. Internet, 2010 (<http://www.acoolworld.be/ouders>)

Krantenartikel:

BAUWENS K., *Levensgevaarlijk drankspelletje duikt nu ook bij ons op*. Het Nieuwsblad, 19/02/2014, pagina 4.

Mondelinge bron:

Bart Mondelaers, hoofdinspecteur JSPD [mondelinge bron]

Politie studiedag: *Verandering van het jeugdlandschap*. Provinciehuis, Hasselt 19/02/2014